

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Ústav románských studií

Bakalářská práce

Ódy v poezii Pabla Nerudy
Odes in the poetry of Pablo Neruda

Ester Povýšilová

2017

Studijní obor: Hispanistika

Vedoucí práce: Mgr. Dora Poláková Ph.D.

Poděkování

Za vedení bakalářské práce a odborný dohled děkuji své vedoucí práce Mgr. Doře Polákové Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 10. 4. 2017

.....

Ester Povýšilová

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá poezií chilského básníka Pabla Nerudy, se zaměřením na jeho ódy. Práce představuje důležité momenty Nerudova života, možné rozdělení jeho tvorby, různé vlivy, jež na Nerudovu tvorbu působily, a následně na ódy nahlíží z několika úhlů. Největší pozornost je věnována tematické stránce ód, dále pak jejich stylu a schematické struktuře. Cílem této práce je nejenom podat českému čtenáři ucelený obraz Nerudových ód, a to i v kontextu předchozí tvorby a vlivů, ale také zjistit, proč jsou do nynějška tak oblíbené a v čem tkví jejich síla a kouzlo.

Klíčová slova

Pablo Neruda, poezie, óda

Abstract

This Bachelor's thesis deals with the poetry of the Chilean poet Pablo Neruda, with focus on his odes. The thesis chronicles important moments of Neruda's life, the possible division of his work, different influences which affected Neruda's poetry output, and will subsequently emphasize the odes from several points of view. Most attention is dedicated to the thematic aspect of the odes, furthermore their style and schematic structure. The aim of this thesis is not just to provide a comprehensive image of Neruda's odes and the context of his preceding work and influences to the Czech reader, but also to discover why they are so popular and the font of their power and magic.

Key words

Pablo Neruda, poetry, ode

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Důležité momenty Nerudova života	8
2. 1 Mládí	8
2. 2 Zelený kůň.....	14
3. Tvorba.....	17
3. 1 Rozdělení.....	17
3. 1. 1 Dle chronologie	18
3. 1. 2 Dle stylu.....	19
3. 2 Vlivy.....	21
3. 2. 1 Spisovatelé středověku	22
3. 2. 2 Spisovatelé baroka.....	22
3. 2. 3 Spisovatelé romantismu.....	23
3. 2. 4 Spisovatelé modernismu.....	24
4. Ódy.....	27
4. 1 Témata.....	28
4. 1. 1 Poezie	29
4. 1. 2 Politika.....	31
4. 1. 3 Amerika	33
4. 1. 4 Láska.....	36
4. 1. 5 Čas	37
4. 1. 6 Smrt a geneze	38
4. 1. 7 Všední věci	39
4. 2 Styl	44
4. 3 Schéma	46
5. Óda na ódu	51
6. Resumé.....	52
7. Bibliografie	55

1. Úvod

„Quien no conoce el bosque chileno, no conoce este planeta.

De aquellas tierras, de aquel barro, de aquel silencio, he salido yo a andar, a cantar por el mundo.“¹

(„Kdo nezná chilský les, nezná tuhle planetu.

Z této země, z tohoto jílu, z tohoto ticha jsem vyšel, abych zpíval světu.“²)

Těžko bychom hledali lepší uvedení pro jednoho z největších básníků 20. století, chilský národní poklad, jehož si ve své zemi velmi cení, Pabla Nerudu. Výše zmíněný citát nejsou jen planá slova, Neruda jimi žil, cítil je uvnitř svého nitra a prostřednictvím pera je nechával na papíře ožít.

V této práci se budu věnovat ódám Pabla Nerudy, tedy tvorbě, která vznikla až ke konci jeho života. Co všechno ho do té doby ovlivnilo? Zaměřím se na dva, dle mého názoru, důležité momenty. Tím prvním je jeho mládí, období, kdy byla celá jeho básnická cesta započata. Neopomenu ani výběr pseudonymu, jenž může být především pro českého čtenáře zajímavý. Především nám ale kapitola o Nerudově mládí dohromady poskládá poměrně ucelený obrázek různých vlivů, které v době básnických počátků na Nerudu působily. Druhým zmíněným momentem je období, kdy Neruda ve Španělsku založil a vydával časopis *Zelený kůň* (*Caballo verde*), jehož prostřednictvím usiloval o humanizaci umění a významně tak ovlivnil směřování španělské poezie. Už v této době silně zdůrazňoval kvality, jež by dle jeho názoru měla poezie obsahovat a které nejvíce vyzdvihával právě v ódách.

Vedle samotného básnickova života, je pro dotvoření představy o Nerudově poezii důležitá i jeho tvorba jako taková. Zaměřím se proto na její chronologické a posléze stylistické rozdělení, na nichž je jasně vidět básníkův vývoj. A poté budu krátce věnovat pozornost vlivu spisovatelů dle různých literárních období.

¹Neruda 1980, s. 14

²Neruda 1976, s. 13

Nejdůležitější otázky, ale ještě stále nebyly položeny. Přestože byly *Elementární ódy (Odas elementales)* napsány před více jak šedesáti lety, stále se těší velké oblibě, a to i mezi lidmi, kteří se poezii nikdy nevěnovali. Jedna z ód (*Oda al caldillo de congrio*), která popisuje přípravu pokrmu, se dokonce natolik vžila, že ji lidé používají jako recept. Proč jsou ódy tak oblíbené? V čem tkví jejich kouzlo? A jaká jsou vlastně jejich hlavní témata? To jsou hlavní otázky, na které bych v této práci ráda našla odpověď.

2. Důležité momenty Nerudova života

První sbírku ód, *Elementární ódy (Odas elementales)*, Neruda napsal v roce 1954 ve věku padesáti let. Odráží se v nich nejenom zdravý nadhled, ale také životní zkušenosti a pokora, které získal v průběhu života. Jen málokdo se může pochlubit tak pestrým životem, jako měl právě on, a poezie byla odrazem jeho myšlenek a také života. Zážitky a zkušenosti, které ho na jeho cestě potkávaly, měly podíl i na jeho básnickém formování. Kvůli rozmanitosti Nerudova života jej zde nebudeme popisovat celý a blíže se podíváme na dva důležité „momenty“. Těmi jsou jeho mládí a doba, kdy ve Španělsku vydával časopis *Zelený kůň pro poezii (Caballo verde para la poesía)*.

2. 1 Mládí

Asi jen málo komu bude znít povědomě jméno Ricard Eliezer Netfalí Reyes, který se narodil 12. července roku 1904 v chilském městečku Parral. Jedná se o budoucího Pabla Nerudu, který se narodil do rodiny Rosy Basoalro de Reyes a Josého del Carmen Reyes Morales, ale už v srpnu téhož roku jeho matka zemřela. Dva roky poté se s otcem přestěhovali do Temuka, kde také napsal svou první báseň.

Muy atrás en mi infancia y habiendo apenas aprendido a escribir, sentí una vez una intensa emoción y tracé unas cuantas palabras semirrimadas, pero extrañas a mí, diferentes del lenguaje diarios. Las puse en limpio en un papel, preso de una ansiedad profunda, de un sentimiento hasta entonces desconocido, especie de angustia y tristeza. (...) Les alargué el papel con las líneas, tembloroso aún con la primera visita de inspiración. Mi padre, distraídamente, lo tomó en sus manos, distraídamente lo leyó, distraídamente me lo devolvió, diciéndome:

-De dónde lo copiaste?

Y siguió conversando en voz baja con mi madre de sus importantes y remotos asuntos.

Me parece recordar que así nació mi primer poema y que así recibí la primera muestra distraída de la crítica literaria.³

(Kdysi dávno v dětství, když jsem se sotva naučil číst, pocítil jsem jednou intenzivní pohnutí a zapsal si několik napůl rýmovaných slov, která však nebyla ze mě, neboť byla jiná než můj denní jazyk. Přepsal jsem je na čisto na papír v zajetí hluboké úzkosti, což byl pocit, který jsem až do té doby nepoznal, něco mezi hořkostí a smutkem. (...) Ještě celý rozechvělý prvním navštívením inspirace jsem jim papír podal. Otec ho roztržitě podržel před očima, letmo si řádky přečetl a bez velkého zájmu mi ho vrátil se slovy: “Odkud jsi to psal?”

A pokračoval v polohlasném rozhovoru s matkou o svých důležitých vzdálených záležitostech.

Zdá se mi, že si vzpomínám, že tehdy se zrodila má první báseň a tehdy se mi také dostalo první roztržité ukázky literární kritiky.⁴)

První báseň věnoval své „Mamadre“, jak nazýval svou macešku Trinidad Candii Marverde. Otcův laxní nezájem ho ale od psaní neodradil. Už o dva roky později, 18. července 1917 byl v deníku *La Mañana* publikován jeho článek, který podepsal jako Netfalí Reyes. Následovalo uveřejnění několika básní v časopisu *Corre-Vuelo*, ty stále ještě nesly jeho jméno, ale byly poslední.

Yo tenía 13 o 14 años. Recuerdo que a mi padre le molestaba mucho que yo escribiera, con la mejor de las intenciones; porque él pensaba que eso de escribir llevaría a la destrucción de la familia y de mi persona, y que, especialmente, me llevaría a la inutilidad más completa. Es decir, él tenía su razón doméstica para hacerlo, razón que no pesó mucho en mí, en mi vocación. Y una de las primeras medidas defensivas que adopté fue la de cambiarme de nombre.⁵

(Bylo mi 13 nebo 14 let. Pamatuji si, že mému otci mé psaní velmi vadilo, ale myslela to dobře, myslel si totiž, že by mé psaní vedlo ke zničení rodiny a mé osoby, a především, k mé absolutní nepoužitelnosti. Chci tím říct, že k tomu měl svůj důvod, důvod, kterému jsem já a

³Neruda 1980, s. 32-33

⁴Neruda 1976, s. 27-28

⁵Guibert 1974

moje poslání nepřikládali moc váhy. Jedno z prvních obraných opatření tedy byla změna jména.)

Od té doby vyzkoušel několik pseudonymů (Kundalini a Aramís) a přibližně v říjnu roku 1920 se tehdy šestnáctiletý Ricardo Eliezer Neftalí Reyes y Basoalto poprvé podepsal jako Pablo Neruda. Původ jeho pseudonymu je jednou ze záhad, které Pabla Nerudu obklopují. V posledních letech se takřka dogmaticky opakuje, že tento pseudonym přijal jako poctu českému básníkovi 19. století Janu Nerudovi. Sám Neruda se k tomu nevyjadřuje příliš jasně a dává prostor mnoha hypotézám.

V jednom rozhovoru, který s ním vedla Rita Guibert v roce 1974, se k původu svého pseudonymu vyjadřuje velmi neurčitě. Jako by se on sám těmi různými hypotézami bavil a bylo pro něj určitým druhem zábavy vytvářet tuto malou záhadu.

No me parece haber conocido el nombre del poeta checo. Eso sí que por aquellos años leí un pequeño cuento de él. Nunca he leído su poesía. Pero él tiene un libro que se llama Cuentos de Mala Strana, cuentos sobre la gente modesta de ese barrio de Praga. Es posible que haya salido de ahí mi nuevo nombre. Como le digo, el hecho está tan alejado en mi memoria que no lo recuerdo. Sin embargo, los checos me consideran como uno de ellos, como parte de su país. Desde ese tiempo tengo una vinculación muy amistosa con los checos.⁶

(Nemám ten dojem, že bych znal jméno toho českého básníka. Je pravdou, že jsem v těch letech četl jednu jeho krátkou povídku. Nikdy jsem nečetl jeho poezii. Má ale knihu, která se jmenuje Malostranské povídky, povídky o skromných lidech z této pražské čtvrti. Je možné, že právě tak mě mé nové jméno napadlo. Jak říkám, ten čin už je mé paměti tak vzdálený, že si ho nepamatuji. Nicméně, Češi mě považují za jednoho z nich, jako součást své země. Od té doby mám s Čechy velmi přátelský vztah.)

Avšak o tři roky později vyšlo první vydání jeho memoárů *Vyznávám se, že jsem žil: paměti (Confieso que he vivido. Memorias)*, které obsahují kapitolu Por qué Neruda? (Proč Neruda?). Český investigativní novinář Egon Erwin Kisch se ho v ní vyptává na původ jeho pseudonymu a Neruda mu opět mlhavě odpovídá. „Gran Kisch, tú fuiste el descubridor del

⁶ Guibert 1974

misterio del coronel Redl – famoso caso de espionaje acaecido en Austria en 1914 -, pero nunca aclararás el misterio de mi nombre Neruda.“⁷

(„Velký Kisch, tys sice slavně odhalil záhadu plukovníka Redla (což byla špionážní aféra v Rakousku v roce 1914), ale nikdy neosvětlíš záhadu mého jména Neruda.“⁸)

Pak ale dodává komentář, kterého se Egon Kisch už nedočkal.

La respuesta es demasiado simple y tan falta de maravilla que me la callaba cuidadosamente. Cuando yo tenía 14 años de edad, mi padre perseguía denodadamente mi actividad literaria. No estaba de acuerdo con tener un hijo poeta. Para encubrir la publicación de mis primeros versos me busqué un apellido que lo despistara totalmente. Encontré en una revista ese nombre checo, sin saber siquiera que se trataba de un gran escritor, venerado por todo un pueblo, autor de muy hermosas baladas y romances y con monumento erigido en el barrio Mala Strana de Praga. Apenas llegado a Checoslovaquia, muchos años después, puse una flor a los pies de su estatua Barbuda.⁹

(Odpověď byla tak prostá a tak zcela neoriginální, že jsem ji pečlivě smlčel. Když mi bylo čtrnáct let, otec vytrvale pronásledoval moji literární činnost. Nechtěl připustit, aby měl ze syna básníka. K tomu, abych skryl své první publikované verše, hledal jsem příjmení, které by ho svedlo z cesty. V jednom časopise jsem našel toto české jméno, a ani jsem netušil, že jde o velkého spisovatele, uctívaného veškerým lidem, autora balad a překrásných, jemuž postavili pomník na Malé Straně. Když jsem po mnoha letech přijel do Československa, položil jsem k nohám jeho vousaté sochy květ.¹⁰)

Otázkou zůstává, zda se nejedná o další z Nerudových mystifikací. Podle chilského novináře Ernesta Bustosa Garrida je dokázané, že se v Chile ve dvacátých letech o Janu Nerudovi nemluvalo ani v literárních a intelektuálních kruzích. A pokud ho někdy někdo zmínil, tak zcela mimo doslech Netfalího Reyese, který v té době bydlel daleko od veškerého literárního dění.¹¹

⁷Neruda 1980: s. 223

⁸Neruda 1976: s. 180

⁹Neruda 1980: s. 223

¹⁰Neruda 1980: s. 180

¹¹Bustos Garrido 2014

Na tomto bodě může uvíznout i teorie, že Netfalí Reyes si jméno vybral jako poctu Janu Nerudovi. V katalogu Národní knihovny Chile¹² se sice vyskytují Nerudou zmíněné *Malostranské povídky*, které i podle novináře Josého Gaie byly tím, co mladého Netfalího Reyes podnítilo k výběru svého uměleckého jména¹³. Stejnou verzi pak v krátkém článku na počest stého výročí narození Pabla Nerudy používá i chilský deník *Diario Renacer*¹⁴. Ale výtisk Malostranských povídek v Národní knihovně v Chile je z roku 1941. První výtisk této knihy se, podle Ernesta Bustosa Garrida, který se odkazuje na Miguela Artecheho, dostal v Chile do oběhu v roce 1923, tedy tři roky po změně jména.¹⁵

Existuje ještě jeden způsob, jak by se Netfalí Reyes mohl dostat k dílu Jana Nerudy. Je jím básnička Gabriela Mistral, která v roce 1920 působila v Temuku jako ředitelka školy.

Por ese tiempo llegó a Temuco una señora alta, con vestidos muy largos y zapatos de taco bajo. Era la nueva directora del liceo de niñas. Venía de nuestra ciudad austral, de las nieves de Magallanes. Se llamaba Gabriela Mistral.

Yo la miraba pasar por las calles de mi pueblo con sus ropones talares, y le tenía miedo. Pero, cuando me llevaron a visitarla, la encontré buena moza. En su rostro tostado en que la sangre india predominaba como un bello cántaro araucano, sus dientes blanquísimos se mostraban en una sonrisa plena y generosa que iluminaba la habitación.

Yo era demasiado jover para ser su amigo, y demasiado tímido y ensimismado.¹⁶

(Tehdy dorazila do Temuka vysoká dáma v širokých šatech a v botách na nízkém podpatku. Přicházela z našeho jižního města, od sněhů Magallensu. Jmenovala se Gabriela Mistrálová.

Díval jsem se na ni, když procházela ve svém talárovitém oděvu uličkami naší osady, a měl jsem strach. Když mě k ní ale zavedli na návštěvu, poznal jsem, že je dobrotivá. V její soamhlé tváři, kde převládla indiánská krev jako na krásné araukanské amfoře, svítily bělostné zuby úsměvem plným a štědrým, který rozzářil celé obydlí.

¹² Národní knihovna v Chile – databáze knih

¹³ Gai 1991

¹⁴ Renacer 2004

¹⁵ Bustos Garrido 2014

¹⁶ Neruda 1980, s. 10

Byl jsem příliš mladý na to, abych mohl být jejím přítelem, a zároveň i příliš bázlivý a zamyšlený.¹⁷⁾

Přestože strávila v Temuku pouze jeden rok svého života, její vliv na Pabla Nerudu je nepochybnitelný. Oba básníky spojuje i chilská národní básnická soutěž *Juegos florales*, kterou v roce 1914 vyhrála Lucila de María del Perpetuo Socorro Godoy Alcayaga, jež ihned po svém triumfu začala používat pseudonym Gabriela Mistral. Básnické soutěže *Juegos florales* se zúčastnil i Natfali Reyes, který se v roce 1919 umístil na třetím místě, a několik měsíců po seznámení s Gabrielou Mistral začal používat pseudonym Neruda. Po odchodu Gabriely Mistral do Santiaga v roce 1921 se do hlavního města Chile vydal i Neruda.

La vi muy pocas veces. Lo bastante para que cada vez saliera con algunos libros que me regalaba. Eran siempre novelas rasas que ella consideraba como lo más extraordinario de la literatura mundial. Puedo decir que Gabriela me embarcó en esa seria y terrible visión de los novelistas rusos y que Tolstoi, Dostoievski, Chejov entraron en mi más profunda predilección.¹⁸

(Viděl jsem ji velice málo. Ale stačilo to k tomu, abych pokaždé odcházel s knihami, které mi darovala. Byly to vždycky ruské romány, jež považovala za nejpodivuhodnější ze světové literatury. Mohu říci, že Gabriela mě uvedla do té vážné a strašné vize ruských spisovatelů a může za to, že Tolstoj, Dostojevskij a Čechov se stali mými největšími oblíbenci. A tato obliba mě už neopustila.¹⁹)

Všichni tři jmenovaní ruští spisovatelé spadají do období realismu a Jan Neruda je dokonce jedním ze zakladatelů českého realismu. Český realismus se sice od toho ruského v mnohém odlišuje, přesto mohl Mistral zaujmout, například svým takřka básnickým způsobem vyprávění. Touto cestou by se tedy Pablo Neruda mohl dostat právě k *Malostranským povídkám* Jana Nerudy.

¹⁷Neruda, 1976: s. 28

¹⁸Neruda 1980, s. 11

¹⁹Neruda 1976, s. 28

Stranou od výše zmíněných teorií existuje ještě jedna teorie, kterou představil Miguel Arteche v roce 1981 v časopisu *Hoy* a kterou jako dodatek „2bis“ k předmluvě kapesní antologie Pabla Nerudy (*El libro del bolsillo*, 1981) použil i Hernán Loyola.

Ve chvíli, kdy už byly předmluvy napsány, nám z Chile přišlo 187. vydání časopisu *Hoy* (18. 2. 1981), ve kterém Miguel Arteche (novinář a chilský spisovatel) uvádí možnost, že si příjmení Neruda mladý student Netfalí Reyes nevybral přímo z nějakého překladu Jana Nerudy, nýbrž ze zmínky Sherlocka Holmese na účet Normana Nerudy, pianisty z povídky „Study in Scarlet“ od Conana Doylea, jež byla v Chile publikována pod názvem „Un crimen extraño“ (Santiago Lit. Universo 1908). Tento postřeh nám přijde opravdu pozoruhodný, vezmeme-li v úvahu brzkou a nikdy nepopřenu Nerudovu zálibu v četbě knížek plných záhad a detektivek (Fantomase ve svém dětství, Ramonda Chandlera y Jamese Hadleyho Chase v dospělosti).²⁰

Opravdový původ pseudonymu Neruda už se největší pravděpodobností nedozvíme, všechny výše zmíněné teorie nám ale dohromady poskládají poměrně ucelený obrázek o tom, co všechno mladého Ricarda Eliezera Netfalího Reyes v jeho začátcích ovlivnilo.

2. 2 Zelený kůň

Pablo Neruda přišel do Španělska roku 1934 jako diplomat, nejprve do Barcelony a později nahradil Gabrielu Mistral jako konzul v Madridu.²¹ Španělsko bylo pro Nerudu zlomovým, především z politického hlediska, ale i sám Neruda byl „zlomovým“, a to pro španělskou poezii v pojetí Generace 27. Generace 27 byla charakteristická takzvanou dehumanizací umění, tedy snahou o pozbytí jakýchkoliv projevů citů a zaměření se na estetický dojem, takzvanou *čistou poezii* (*poesía pura*). Naproti tomu Neruda byl pln citů a pocitů. Přestože nebyl příznivcem čisté poezie, neznámá to, že by španělskou poezii neuznával, naopak.

²⁰Neruda, Loyola 1981

„Ya escritas estas notas, nos llega desde Chile la edición 187 de la revista *Hoy* (18.02.1981), donde Miguel Arteche (periodista y escritor chileno) introduce la posibilidad de que el apellido Neruda haya sido tomado por el estudiante Nefalí Reyes, no directamente de alguna traducción de Jan Neruda, sino de la mención que Sherlock Holmes hace de un tal Norman Neruda, pianista, en el relato “Study in Scarlet”, de Conan Doyle, ya publicado en Chile bajo el título “Un crimen extraño” (Santiago Lit. Universo 1908). La observación nos parece bastante atendible considerando la temprana y nunca desmentida inclinación de Neruda hacia lecturas enigmáticas y policiales (*Fantomas*, en su infancia, Raymond Chandler y James Hadley Chase, en su madurez)“

²¹Národní knihovna v Chile - chronologie

España es seca y pedregosa, y lep ega el sol vertical sacando chispas de la llunura, constuyendo castillos de luz con la polvareda. Los únicos verdaderos ríos de España son sus poetas; Quevedo con sus aguas verdes y profundas, de espuma negra; Calderón con sus sílabas que cantan; los cristalinos Argensolas; Góngora, río de rubíes.²²

(Španělsko je suché a kamenité a spoutává je svislé slunce, vyrážející jiskry z roviny a stavějící světelné hrady z prachu. Jedinými skutečnými řekami jsou jeho básníci: Quevedo se svou zelenou a hlubokou vodou a černou pěnou, Calderón se svými slabikami, jež zpívají, křišťáloví Argensolové a Góngora, řeka rubínů.²³)

V roce 1924 vydal André Breton *Manifest surrealismu*. Neruda byl tímto literárním směrem poměrně silně ovlivněn, především při psaní rozsáhlé sbírky *Sídlo na zemi* (*Residencia en la tierra*), kterou psal v době svého pobytu ve Španělsku. Surrealismu šlo především o opětovnou humanizaci umění, o kterou usiloval i Neruda.

Snažil se jí dosáhnout i prostřednictvím časopisu *Zelený kůň pro poezii*, jenž poprvé vyšel 1. října roku 1935. Hned v úvodníku prvního čísla *O poezii bez čistoty* (*Sobre una poesía sin pureza*) se Neruda zaměřil na estetický spor, který se v jeho pojetí dostává až do sfér etiky, tedy vnímání světa a způsobu života.²⁴ V tomto časopise Neruda k poezii mimo jiné říká: „Taková je poezie, již hledáme... Poezie, nečistá jako oblek, jako tělo poskvrněné stravou a ostudnými činy, s vráskami, pozorováním, sny, bděním, proroctvím, vyznáním lásky a nenávisti, otřesnou hrubostí, politickými názory, popřeními, potvrzeními, daněmi.“²⁵

Na španělské scéně okamžitě po uveřejnění prvního čísla vypukla silná diskuse na téma opětovné humanizace umění a surrealismu jako takového. Někteří se přidali na stranu Nerudy, jako například Federico García Lorca, jiní nadále stáli za zakladatelem takzvané čisté poezie, Juanem Ramónem Jiménezem. „La revista publicó el primer nuevo poema de Miguel Hernández y, naturalmente, los de Federico, Cernuda, Aleixandre, Guillén (el bueno: el

²²Neruda 1980, s. 166

²³Neruda 1976, s. 132

²⁴Reina

²⁵Alonso

En la revista «Caballo Verde», dice Pablo Neruda: «Así sea la poesía que buscamos... Una poesía impura como un traje, como un cuerpo con manchas de nutrición y actitudes vergonzosas, con arrugas, observaciones, sueños, vigilia, profecía, declaraciones de amor y odio, bestia sacudida, idilios, creencias políticas, negaciones, afirmaciones, impuestos.

español). Juan Ramón Jiménez, neurótico, novecentista, seguía lanzándome dardos dominicales.²⁶

(„Časopis první uveřejnil novou poezii Miguela Hernándeze a samozřejmě básně Federikovy, Cernudovy, Aleixandrovny, Guillénovy (toho dobrého: španělského). Neurotik a novecentista Juan Ramón Jiménez neustával ve svých nedělních výpadech proti mně.“²⁷)

Kulminace této Nerudovy básnické teorie byla dosažena ve sbírce *Veliký zpěv (Canto general)*, ale to podstatné z ní si Neruda zachoval i v dalším období – vnímání všedních objektů a přírody jako něčeho krásného, důležitost lidského bytí, pocity, nálady a mnoho dalšího, co nám přijde tak prosté, ale v čem je ukrytá veškerá podstata světa. Právě to se odráží v Nerudových ódách.

²⁶Neruda 1980, s. 169

²⁷Neruda 1976, s. 134

3. Tvorba

Jak už bylo výše řečeno, Neruda byl básník, který dal veřejně najevo, že je zastáncem *nečisté poezie (poesía impura)*, tedy opaku *čisté poezie (poesía pura)* Juana Ramóna Jiménezze. Neruda chtěl být básníkem spojeným s přírodou, s níž žije v symbióze. S přírodou a věcmi. Jeho vyjadřovací prostředky a pohledy na věc jsou velmi citově zabarvené, proto by se jeho poetika mohla popsat jako poetika citů.

Podle Nerudy měla být poezie užitečná, mít nějakou funkci. Dle jeho názoru by si měl básník počínat jako řemeslník, tedy pomocí slov a svým postojem budovat společnost a transformovat životní podmínky, které nás obklopují. To znamená, že nahlíží na poezii jako na pracovní nástroj a na nástroj k dosažení svobody.

Federico García Lorca popsal Nerudu takto: „Je to básník, který je blíže smrti nežli filosofii, blíže bolesti nežli inteligenci, blíže krvi nežli inkoustu.“²⁸ Pro Pabla Nerudu se poezie neomezovala na to být pouze estetickou normou, ale také povědomím, osvětou a přetvářejícím vlivem.

Do této chvíle jsme zmínili pouze obecné charakteristiky, které se v průběhu doby měnily společně s básnickovými postoji a pod různými vlivy, jež na něj působily. V této kapitole se pokusíme Nerudovu tvorbu rozdělit dle několika kritérií a podívat se na některé ze zásadních vlivů působících na jeho tvorbu.

3. 1 Rozdělení

Existuje několik způsobů rozdělení Nerudovy tvorby, on sám ji dělí dle toho, jaký vlastní obraz v ní vytvářel. Své začátky nazýval *nekonečným člověkem (hombre infinito)*, podle něhož také nazval jednu ze svých prvních sbírek. Postupem času se jeho úhel pohledu změnil a sám sebe viděl jako *neviditelného člověka (hombre invisible)*, který je také protagonistou *Elementárních ód. Óda Neviditelný člověk (Hombre invisible)* zastává v *Elementárních*

²⁸Salvador

Un poeta más cerca de la muerte que de la filosofía, más cerca del dolor que de la inteligencia, más cerca de la sangre que de la tinta

ódách roli prologu. Tento postupný vývoj nakonec vyústí v *neukončeného člověka (hombre inconcluso)*, kterého zmiňuje v jednom ze svých posledních rozhovorů v roce 1970.²⁹

My se ale budeme držet o něco tradičnějšího dělení, podle něhož je možné dělit tvorbu většiny autorů. Prvně se podívám na Nerudovu tvorbu z chronologického hlediska a posléze dle jeho stylistického vývoje. Některé učební materiály dělí Nerudovu tvorbu dle chronologie na tři části³⁰, v nich jsou ale do jedné etapy zařazeny ódy i *Veliký zpěv*. Pro naše účely je lepší, aby měly ódy svou vlastní etapu, protože přestože *Veliký zpěv* a *Elementární ódy* dělí pouze čtyři roky, rozdíl mezi nimi je značný. Použijeme proto dělení chilského spisovatele a literárního kritika, Raúla Silvy Castra, který Nerudovu tvorbu dělí chronologicky do čtyř etap a ódám tak dopřává více prostoru. Ve své knize *Pablo Neruda*³¹ se věnuje jak členění chronologickému, tak stylistickému, použijeme obě.

3. 1. 1 Dle chronologie

3. 1. 1. 1 První etapa

První období je vymezeno Nerudovou prvotinou a rokem 1925. Spadají sem díla jako *Kniha soumraku (Crepusculario)* (1920-1923), *Nadšený pracovník (El hondero entusiaste)* (1923, ale vydáno až o deset let později) a *Dvacet sonetů o lásce a jedna píseň ze zoufalství (Veinte poemas de amor y una canción desesperada)* (1923), v nichž se odráží vliv modernismu Rubéna Daría a především uruguayského poety Sabata Ercasty.

Jedná se především o milostnou poezii, s egocentrickými prvky, trochu anarchistickou ve své formě a velmi nihilistickou v pojetí společenského řádu a světa.

Poprvé byly Nerudovy básně představeny publiku v chilském Santiagu v časopise *Claridad* v roce 1921, o dva roky později vyšla první sbírka, *Kniha soumraku*, a rok následující *Dvacet sonetů o lásce a jedna píseň ze zoufalství*. Tyto dvě knihy patří k nejrozšířenějším sbírkám Pabla Nerudy.

²⁹Millares, s. 55

³⁰Áulico, s. 1

³¹Silva Castro 1964

3. 1. 1. 2 Druhá etapa

Druhé období Neruda začíná dílem *Pokus o nekonečného člověka (Tentativa del hombre infinito)* (1925). Během druhé etapy jeho tvorby ho nejvíce ovlivnil evropský surrealismus, který byl mezi lety 1920 a 1930 nejvýraznějším uměleckým hnutím v Latinské Americe. Surrealisté oceňovali především to iracionální a nevědomé. Nejreprezentativnějším dílem z tohoto období je dílo *Sídlo na zemi (Residencia en la tierra)*, jež bylo publikováno mezi lety 1925 a 1935.

3. 1. 1. 3 Třetí etapa

Třetí období se už nese v politickém duchu, spadají sem sbírky *Španělsko v srdci (España en el corazón)* z roku 1937 nebo *Veliký zpěv* z roku 1950.

3. 1. 1. 4 Čtvrtá etapa

Ve čtvrtém, posledním období, se již dostáváme do období ód. V posledních letech své literární tvorby se snaží, aby jeho vyjadřování bylo jasnější než v některých předcházejících epochách (především v druhé a třetí), kdy jeho tvorba působila hermeticky. Proto vznikly ódy, jako určitý druh osobního lyrického deníku, v němž pojednává o věcech všedních, drobnostech, vzpomínkách z cest, malichernostech a trivialitách.

3. 1. 2 Dle stylu

3. 1. 2. 1 Období přímého vyjadřování

Od svých úplných začátků, až po vydání sbírky *Dvacet sonetů o lásce a jedna píseň ze zoufalství* vyjadřuje velmi přímě to, co cítí. Pokud je zamilovaný, řekne to. Pokud se mu líbí nějaká krajina, popíše ji. Mezi tím, co cítí a říká, existuje vztah přímé úměrnosti. V tomto období ještě nepromýšlí efekt, který budou jeho básně mít, často se tedy zdá, že vznikly z vnitřní potřeby.

3. 1. 2. 2 Experimentální období

O něco později přicházejí sbírky, kterým budeme říkat experimentální, právě v nich se odráží Nerudovo hledání vlastního stylu. Experimentuje, zkouší, zda jeho vyjadřování dosáhne nějaké větší originality. Nechce se podobat spisovatelům, jako je například Rubén Darío, buď se nechce podobat nikomu, anebo spisovatelům, kteří nejsou tak známí.

3. 1. 2. 3 Období nepřímého vyjadřování

Neruda měl po upuštění od experimentálního období dvě možnosti, buď se vrátit k přímému vyjadřování, nebo si osvojit nějaké jiné – nepřímé. Prvním dílem tohoto druhu vyjadřování je kniha *Sídlo na zemi*, která se stala cyklem několikaleté umělecké práce. Změny jsou zcela zjevné, dává důraz na věci, které jsou jakoukoliv definicí nesdělitelné, jako jsou třeba sny, a rozkládá realitu na intimní pohled (surrealismus), jemuž může správně porozumět jen on sám, čtenář nikoliv. Je to období, během něhož je těžké porozumět jeho básním. Neruda v jeho průběhu ztratil některé ze svých obdivovatelů, ale získal jiné, takzvané „snoby“. Ti říkali, že poezii není třeba chápat a jelikož je Nerudova poezie nepochopitelná, je třeba ji uznávat.

Přestože bychom v této chvíli mohli namítnout, že nepřímé vyjadřování a samotné *Sídlo na zemi* jsou experimenty a měly by se řadit do experimentálního období, budeme respektovat řazení Raúla Castra, který je vyčleňuje.

3. 1. 2. 4 Druhé období přímého vyjadřování

Po čase Neruda od symbolických a temných básní upustil a vydal se jiným směrem, směrem přímého vyjadřování, které můžeme vidět například v *Elementárních ódách*. Někteří lidé si myslí, že se tak stalo z jeho vlastní potřeby v době, kdy hledal mety, kam posunout své umění. Jiní se domnívají, že tento nový směr nepřišel spontánně, nýbrž že byl vynucen vnějšími okolnostmi. Tedy, že se Neruda k přímému vyjadřování nevrátil svým vlastním rozhodnutím, nýbrž kvůli potřebám komunistické propagandy, již je alespoň malá část jeho poezie podřízená. Ani jedna z těchto hypotéz nebyla nikdy potvrzena.

Přestože se v prvním a druhém období Nerudův styl opakuje, nejsou zcela stejné. V prvním, počátečním, období je Neruda básníkem egocentrickým, jehož láska, která je většinou nešťastná, mu nechává obraz zbytku světa velmi zamlžený. Zpívá svému protějšku ve smyslu sexuálním, ne manželském, pln vzteklého egoismu. Kdežto tvorba ve druhém období přímého vyjadřování je spíše osobním vyznáním, kdy se z dříve egoistického mladíka stane altruista, jemuž záleží na bližních.

3. 2 Vlivy

Pablo Neruda byl ovlivněn básníky z mnoha různých epoch a také mnoha různými styly. Ne všichni, které nyní zmíníme, přímo ovlivnili právě nerudiánské ódy, ale přesto jsou jejich součástí. Mnoha z nich Neruda věnoval některou ze svých ód. Kteří že byli jeho nejoblíbenější?

Que amen como yo amé mi Manrique, mi Góngora,
mi Garcilaso, mi Quevedo:
fueron titánicos guardianes, armaduras
de platino y nevada transparencia,
que me enseñaron el rigor, y busquen
en mi Lautréamont viejos lamentos
entre estilenciales agonías.³²

(Ať milují, jako já miloval svého Manriqua, svého Góngoru,
svého Garcilasa, svého Queveda:
oni byli titánskými strážci, pancéřovým štítem
z platiny a sněžné průzračnosti,
oni učili mne přísnosti, ať v mém Lautréamontovi
i oni si najdou staré nářky
mezi morovými agóniemi.³³)

³² <http://www.neruda.uchile.cl/obra/obracantogeneral62.html>

³³ Neruda 1978, s. 433

3. 2. 1 Spisovatelé středověku

Obecně vzato Neruda středověkou poezií, která byla plná trubadúrů a truvérů, příliš přitahován nebyl. Přesto se o některých z nich, jako například Berceo a Villón, ve svém díle zmiňuje. Jednomu španělskému protorenesančnímu básníkovi dokonce ve své sbírce *Nové elementární ódy (Nuevas odas elementales)* věnoval ódu. Tímto básníkem je Jorge Manrique, jehož měl Neruda očividně v úctě. Přesto nedokázal skrýt své výhrady k tomu, že se Manrique zabývá především písněmi věnované smrti. Proto se Manrique ve výše zmíněné ódě snaží sám sebe obhajovat, samozřejmě to ale není Manrique, kdo promlouvá, nýbrž Neruda.

Důvodem tohoto Nerudova počínání je fakt, že si Manriqueho *Sloky na smrt mého otce (Coplas a la muerte de mi padre)* špatně vykládal. Témata života a smrti v nich nejsou ničím tajemným, nýbrž jsou perfektně zapadajícími prvky vesmírného řádu. Tímto to způsobem to ale Neruda nevnímal a právě toto chybně pochopené Manriqueho myšlení vede k tomu, že ve svém surrealistickém období měřil Neruda svou tvorbu s tou Manriqueho stejným metrem.³⁴

Přestože se Nerudův obdiv k Manriquemu zřejmě zakládal na neporozumění, je bezesporu jedním z básníků, kteří ho oslovili a ovlivnili.

3. 2. 2 Spisovatelé baroka

Nejzajímavějším literárním obdobím ve vztahu k nerudiánským ódám je beze sporu baroko. Autory, kteří v Nerudovi zanechali nejhlubší stopu, jsou Góngora a Quevedo, oba tyto básníky najdeme hojně zastoupené v Nerudově knihovně.³⁵

Na první pohled by se mohlo zdát, že se Neruda Góngorovi příliš nepřibližuje, jak řekl Emir Rodríguez Monegal: „Neruda není Góngora, jeho labyrint nemá racionální vlákno, i když vlákno má.“³⁶ V danou chvíli měl ale zřejmě na mysli sbírku *Sídlo na zemi*, která byla plodem Nerudova pohlčení surrealismem. Není jí tudíž možné porovnávat s Góngorovou ob-

³⁴ Sainz de Medrano 1966, s.12-15

³⁵ Millares, s. 72

³⁶ Rodríguez Monegal 1966, s. 206

Neruda no es Góngora; es decir, su laberinto no tiene hilo racional, aunque tiene hilo

ektivností, v případě ód ale nastává zcela jiná situace. Góngora, stejně jako Neruda ve svých ódách, mluví o světě, popisuje běžné věci a předměty a používá metafory. Hlavním rozdílem mezi oběma autory je objektivita a subjektivita. Góngora jakožto vzor dehumanizované Generace 27 nenechává ve svých básních prostor svým pocitům či dojmům, jeho umění je tak ryze objektivní, kdežto Nerudova tvorba je protknuta jeho vlastními city a pocity. V ódách se ale značně snižuje Nerudovo emoční vzrušení, vytváří jakýsi inventář světa, který je podobný tomu Góngorově. Možná proto jsou *Elementární ódy* chvílí, kdy se chilské umění nejvíce přibližuje tomu španělskému³⁷. Ódy pouze působí jednoduše, ona jednoduchost spočívá v popisovaných věcech, ale ne ve způsobu jejich popisu.

Jedním z příkladů vlivu Góngory a Queveda je chromatický oxymóron, tito barokní spisovatelé vedle sebe stavěli červenou a bílou, například *červený sníh (roja nieve)*. Neruda nejčastěji používal ještě o něco kontrastnější barevná spojení, bílou a černou. V *Elementárních ódách* tak najdeme spojení jako *černý sníh (nieve negra)* nebo *černá mouka (harina negra)*.³⁸

3. 2. 3 Spisovatelé romantismu

Pablo Neruda viděl sám sebe dvěma různými způsoby. Tím prvním byl lidový básník. Tím druhým byl nadšený čtenář, který si byl vědom svého dluhu velkým básníkům, proto je následně svými verši oslavoval. Jedním z těchto básníků je i Walt Whitman, Nerudova knihovna čítala 35 sbírek tohoto amerického poety. Často projevoval svou úctu k němu, také mu ve sbírce *Nových elementárních ód* jednu věnoval. Whitmanova role v chápání svobody zanechala v Nerudovi hlubokou stopu.³⁹

³⁷ Sainz de Medrano 1966, s. 36

³⁸ Millares, s. 74

³⁹ Millares, s. 58-59

Durante	(Celým
mi juventud	mládím
toda	mě provázela ta ruka,
me acompañó esa mano,	ta rosa,
ese rocío,	jeho nezdolnost patriarchální sosny,
su firmeza de pino patriarca,	jeho luční rozložitost
su extensión de pradera,	i jeho poselství
y su misión de paz circulatoria. ⁴⁰	vesmírem putujícího míru. ⁴¹)

V romantismu to ale není jen Whitman, koho Neruda obdivoval, ale například také uruguay-
ský spisovatel Carlos Sabat Ercaasty a jeho bohatá zásoba obrazných symbolů, které si ve
vlastním pojetí velmi brzy přetvořil i Neruda.⁴²

3. 2. 4 Spisovatelé modernismu

Přestože název podkapitoly je v množném čísle, budeme se teď věnovat pouze jednomu
modernistickému básníkovi, z pohledu Nerudy ho zřejmě žádný jiný nepřekonal. Jedná se o
Rubéna Daría, nikaragujského básníka, který byl čelním představitelem modernismu ve
španělskojazyčné literatuře. „Algo así pasó, en escala mayor con la irrupción de Rubén Da-
río en la poesía hispánica. Pero Rubén Darío fue un gran elefante sonoro que rompió todos
los cristales de una época del idioma español para que entrara en su ámbito el aire del mun-
do. Y entró.“⁴³

(„Něco obdobného ve větším měřítku se stalo, když vtrhl do hispánské poezie Rubén Darío.
Rubén Darío byl však velký troubící slov, který rozbil všechny okna jednoho období španěl-
ského jazyka, aby do něho vnikl čerstvý vzduch zvenčí. A vnikl.“⁴⁴)

⁴⁰ Neruda 1955, s. 175

⁴¹ Neruda 1959, s. 233

⁴² Millares, s. 61

⁴³ Neruda 1980, s. 361

⁴⁴ Neruda 1976, s. 296

Nerudovo básnické formování bylo romanticko-modernistického rázu, a byl to právě Darío, kdo Nerudovi podhalil francouzskou modernistickou poezii, například Baudelaira, Verlaina či Rimbauda. Neruda se francouzské poezii věnoval i během svých studií na vysoké škole, což vysvětluje jeho zálibení ve Francii, a to především v Paříži.⁴⁵

U příležitosti banketu pořádaného Penklubem v Buenos Aires v roce 1934, pronesl Neruda s Federicem Lorcou proslov na počest Rubéna Daría.

Lorca: Como poeta español enseñó en España a los viejos maestros y a los niños, con un sentido de universalidad y de generosidad que hace falta en los poetas actuales. Enseñó a Valle Inclán y a Juan Ramón Jiménez, y a los hermanos Machado, y su voz fue agua y salitre, en el surco del venerable idioma. Desde Rodrigo Caro a los Argensolas o don Juan Arguijo no había tenido el español fiestas de palabras, choques de consonantes, luces y forma como en Rubén Darío. Desde el paisaje de Velázquez y la hoguera de Goya y desde la melancolía de Quevedo al culto color manzana de las payesas mallorquinas, Darío paseó la tierra de España como su propia tierra.

Neruda: Lo traje a Chile una marea, el mar caliente del Norte, y lo dejó allí el mar, abandonado en costa dura y dentada, y el océano lo golpeaba con espumas y campanas, y el viento negro de Valparaíso lo llenaba de sal sonora. Hagamos esta noche su estatua con el aire, atravesada por el humo y la voz y por las circunstancias, y por la vida, como ésta su poética magnífica, atravesada por sueños y sonidos.⁴⁶

(Lorca: Jako španělský básník učil ve Španělsku staré mistry a děti se smyslem pro univerzalitu a štědrost, která schází současným básníkům. Učil Valle-Inclána, Juana Ramóna Jiméneze, bratry Machadovy a jeho hlas byl vodou a ledkem v brázdě toho ctihodného jazyka. Od doby Rodriga Cara po Argensoly a dona Juana Arguja neznala španělština takové slavnosti slov, střetnutí souhlásek, světla a formy jako u Rubéna Daría. Od Velázquezových krajin, od Goyovy hranice, od Quevedovy melancholie po kult barvy jablka mallorských venkovanek Darío prošel španělskou zemí jako vlastní.

Neruda: Do Chile ho přinesl mořský příliv, teplé Severní moře, a tam ho zanechalo opuštěného na tvrdém a zubatém pobřeží a oceán ho bil pěnou a zvony, a černý vítr od Valparaísa

⁴⁵ Bellini 2008, s. 27-28

⁴⁶ Neruda 1980, s. 160

ho naplňoval zvučnou solí. Postavme této noci jeho sochu ze vzduchu proniknutou kouřem a hlasem a okolnostmi a životem, jako je jeho nádherná poetika proniknuta sny a zvuky.⁴⁷⁾

⁴⁷ Neruda 1976, s. 127

4. Ódy

Óda, slovo řeckého původu znamenající „píseň“, v minulosti zahrnovala nejenom jednoduché písně s milostnou tematikou, ale také oslavné skladby věnované významným osobnostem. V dnešním moderním pojetí označuje osobní lyrickou skladbu vznešeného stylu, bez ohledu na její obsahový předmět.

Neruda začal psát ódy v době, kdy už dosáhl své poetické zralosti.⁴⁸ V roce 1954, tedy ve stejném roce, kdy vyšly *Elementární ódy*, na půdě Universidad de Chile řekl:

No he hablado gran cosa de mi poesía. En realidad, entiendo bien poco de esta materia. Por eso me voy andando con las presencias de mi infancia. Tal vez, de todas estas plantas, soledades, vida violenta, salen los verdaderos, los secretos, los profundos «tratados de poesía» que nadie puede leer, porque nadie ha escrito.

Se aprende la poesía paso a paso, entre las cosas y los seres, sin apartarlos sino agregándolos a todos en una ciega extensión de Amor⁴⁹

(Nic moc jsem toho o své poezii zatím nenamluvil. Po pravdě řečeno, jí příliš nerozumím. Proto jdu životem obklopen svým dětstvím. Možná ze všech těchto rostlin, samot, násilného života vycházejí ta opravdová tajemství, ony „básnické traktáty“, které nikdo nemůže číst, protože nikdo nepsal.

Poezie se učí krok za krokem, mezi věcmi a bytostmi, aniž by byly odděleny, naopak jejich sdružováním do jedné slepé dimenze Lásky.)

Samotné ódy vznikly díky souhře několika prvků:

Opět se mi vrátila ta stará chuť napsat novou a rozsáhlou báseň. Bylo to kvůli zvláštním asociacím různých věcí. Mluvím o *Elementárních ódách*. Tyto *Ódy* se díky vnějšímu působení opět proměnily v to, o co mi vždy šlo, o rozsáhlou a úplnou poezii. Onen podnět přišel z caracaského deníku, *El Nacional*, jehož ředitel, můj milý kolega Miguel Otero Silva, mi navrhl každotýdenní básnickou spolupráci. Přijal jsem ji, ale pod podmínkou, že se tato má spolupráce nebude objevovat na stránkách *Artes y Letras*, tedy v literární příloze těchto důležitých venezuelských novin, která už bohužel neexistuje, nýbrž na stránkách se zprávami.

⁴⁸ Alonso

⁴⁹ Neruda 2002, s. 22-23

Tak se mi podařilo publikovat dlouhý příběh této doby, věcí, řemesel, lidí, ovoce, květin, života, mého pohledu, boje, zkrátka všeho, co jsem mohl znovu zahrnout do rozsáhlého cyklického impulsu mé tvorby. Chápu tedy *Elementární ódy* jako jednu jedinou knihu, k níž mě opět dovedla ona chuť staré básně, která se zrodila, když se začala projevovat moje poezie.⁵⁰

Neruda opěvoval prosté věci a to prostřednictvím postoje, v němž to elementární nejsou pouze hmotné věci, ale také jazyk a struktura básní. Verše jsou kratší a jazyk se tak stává jednodušším a přirozenějším. Jeho sbírky básní mohou vypadat jako seznam věcí, Neruda ale uměl obnovit krásu běžných věcí, které se nám na první pohled jeví jako opotřebované. Čtenář by si měl všimnout hlubokého spojení se zemí a se vším, co na ní pobývá. Neruda je básníkem, který nevstřebává skutečnost planety pojmově, nýbrž fyzicky.

4. 1 Témata

Ódy byly publikovány v abecedním pořadí dle svého názvu. To ještě více podtrhuje elementárnost básní, protože stejně jako je abeceda základním stupněm výuky písmen, mají *Elementární ódy* šířit poetickou znalost na základní, jednoduché úrovni.⁵¹ Také to ale naznačuje vysokou heterogenitu obsažených témat, jež se nelimitují pouze na klasická témata poezie. Z tohoto důvodu jsou možné různé způsoby rozřazení ód. Jedním z nich je řazení podle Lui- se Arrigioty, které bylo zveřejněno v časopise *Sin Nombre*.⁵² Nejde o nějaké pevné řazení, ani není možné, protože se v každé ódě míchá několik témat, ale těmi více či méně častějšími tématy jsou následující: poezie, politika, Amerika, láska, čas, smrt, geneze, všední věci.

⁵⁰Neruda 1964

Otra vez volvió a mí la tentación muy antigua de escribir un nuevo y extenso poema. Fue por una curiosa asociación de cosas. Hablo de las *Odas Elementales*. Estas *Odas*, por una provocación exterior, se transformaron otra vez en ese elemento que yo ambicioné siempre: el de una poesía de extensión y totalidad. La incitación provocativa vino de un periódico de Caracas, *El Nacional*, cuyo Director, mi querido compañero Miguel Otero Silva, me propuso una colaboración semanal de poesía. Acepté, pidiendo que esta colaboración mía no se publicara en la página de *Artes y Letras*, en el Suplemento Literario, desgraciadamente ya desaparecido, de ese gran diario venezolano, sino que en sus páginas de crónica. Así logre publicar una larga historia de este tiempo, de las cosas, de los oficios, de las gentes, de las frutas, de las flores, de la vida, de mi visión, de la lucha, en fin, de todo lo que podía englobar de nuevo en un vasto impulso cíclico mi creación. Concibo, pues, la *Odas Elementales* como un solo libro al que me llevó otra vez la tentación de ese antiguo poema que empezó casi cuando comenzó a expresarse mi poesía.

⁵¹ Neruda 2002, s. 40

⁵² Arrigoitia 1972, s. 37

Jedno téma ale Neruda ve svých ódách nepřetržitě vyzdvihuje. Tímto tématem je hmotný svět a jak tento svět může obohatit naši perspektivu, pokud ho budeme zkoumat s dávkou představivosti a překročíme egoistický a rutinní postoj. Toto téma je velmi snadno aplikovatelné také v dnešní době. Většina z nás žije důsledně zorganizovaným životem, který drží se rutin a je izolován od přírody. Svět, v němž žijeme, je pouze neosobním prostředím a nikoliv živou realitou, s níž bychom mohli splynout. Tím, že začneme vnímat, že cibule může představovat i něco jiného než jen určitý počet kalorií, nebo že strom je víc než jen materiálem pro výrobu stolu, nám Neruda předá pohled na svět, který překračuje a opravuje naši pragmatickou perspektivu.⁵³

4. 1. 1 Poezie

Pablo Neruda byl básníkem modernismu a avantgardy, v nichž byl kladen důraz na svobodu autora a literatura byla vnímána jako autonomní artefakt. V jeho básních se projevuje také velký zájem o svobodu lidí, jíž chce dosáhnout jejím vštípením skrze svá básnická sdělení.⁵⁴

ya vendrá un día	(však přijde jednou den,
en que libertaremos	kdy osvobodíme
la luz y el agua,	světlo i vodu,
la tierra, el hombre	zemi i člověka
y todo para todos	a všechno pro všechny
será, como tú eres ⁵⁵	bude, tak jako jsi ty ⁵⁶)

Tato myšlenka svobody má směřovat všem lidem, ať už je jejich původ jakýkoliv, proto v sobě nese tón univerzálnosti. Je vytržena z prvotního elementárního materiálu, aby se dostala až ke vznešeným duchovním pocitům. Oba tyto extrémy jsou společnými prvky všech lidských bytostí. Světlo a voda mají pro mnoho kultur a náboženství symbolický význam, například světlo jako symbol poznání, přičemž poznání je základním předpokladem lidské svobody, a voda jako symbol plodnosti, ale také třeba čistoty. Pokud bychom tyto dva symboly spojili, vznikla by duha, symbol naděje. Země symbolizuje původ člověka. Jak jsme viděli již v úvodu této práce, Neruda vyšel z chilské země, aby zpíval lidu. Možná je ale

⁵³ Debicki 1976, s. 100

⁵⁴ Alonso

⁵⁵ Neruda 2002, s. 68 Oda al aire

⁵⁶ Neruda 1959, s. 95 Óda na vzduch

symbolika všech těchto elementů o něco jednodušší a voda, světlo a země reprezentují sami sebe, tedy tři základní elementy, které člověk potřebuje k přežití a stává se díky nim svobodným.

Nerudovi nejde jen o básnické sdělení, ale také o to, co je, byl a měl by být básník. Sice formálně respektuje veškeré druhy poezie a básníků, ale ve skutečnosti si vytváří klasifikaci básníků, v níž je rozděluje na básníky a „jiné“ básníky. Sám inklinuje k prvnímu typu básníků.

„Jinými“ básníky má na mysli ty, kteří jsou zahledění sami do sebe.

Yo me río,	(Směju se,
me sonrío	Usmívám
de los viejos poetas,	starým básníkům,
yo adoro toda	zbožňuji všechnu
la poesía escrita,	napsanou poesii,
todo el rocío,	veškerou rosu,
luna, diamante, gota	měsíc, dýmant, kapku
de plata sumergida,	potopeného stříbra,
que fue mi antiguo hermano,	které můj dávný bratr
agregando a la rosa,	přidával k růži,
Pero	Ale
me sonrío	usmívám se,
siempre dicen “yo”	že stále říkají „já“,
a cada paso	na každém kroku
les sucede algo,	je něco potkává,
es siempre “yo”,	stále ono „já“,
por las calles	Ulicemi
sólo ellos andan	chodí jenom oni,
o la, dulce que aman,	či sladká jejich milá,
nadie más ⁵⁷	víc nikdo už ⁵⁸)

⁵⁷ Neruda 2002, s. 59 Oda al hombre invisible

⁵⁸ Neruda 1959, s. 85 Neviditelný člověk

Ti, co zpívají pouze své milé, a ne květinám nebo měsíci, a co se nezavazují společnosti, jsou pro Nerudu „chudými básníky“ nebo také „černými básníky“. Pro Nerudu představuje básník hlas lidu, zpěváka, co se pozastavuje nad obyčejnými věcmi, lidskými problémy a co své cíle soustředí na solidaritu a bratrství lidí a národa. Navíc nevnímá poezii jako zálibu nebo rozptýlení, nýbrž jako povolání sloužící lidu, jehož jediným účelem je ho vzbudit a vyburcovat k boji za svá práva.⁵⁹ Tento jeho postoj ale jejich poezii nezavrhne. Poezii je pro něj něčím výjimečným, veškerou rosou, měsícem, dýmádem a kapkou potopeného stříbra, tedy vším, co symbolizuje krásu, výjimečnost a křehkost.

Voy a cumplir con todos
porque debo
a todos mi alegría.

(Se všemi vyrovnám se,
protože všem,
dlužím svou radost.

No se sorprenda nadie porque quiero
entregar a los hombres
los dones de la tierra,
porque aprendí luchando
que es mi deber terrestre
propagar la alegría.

Ať nikdo se nediví, že chci
odevzdat lidem
dary země,
protože jsem se v boji naučil,
že je mým pozemským úkolem
šířit radost.

Y cumplo mi destino con mi canto.⁶⁰

A zpěvem své poslání naplňuji.⁶¹)

Na této ukázce se odráží Nerudův postoj k lidu, sám sebe vnímá jako zastávce utiskované třídy, jehož nejsilnější zbraní je právě poezie. S tímto tématem také velmi úzce souvisí i politická angažovanost.

4. 1. 2 Politika

Nerudův politický závazek lidu je odrazem básníkova opravdového života, který bojoval za určitou ideologii, komunismus.

⁵⁹ Alonso

⁶⁰ Neruda 2002, s. 74 Oda a la alegría

⁶¹ Neruda 1959, s. 99 Óda na radost

Pero eso será cuando
los hombres
hayamos arreglado
nuestro problema,
el grande,
el gran problema.
Todo lo arreglaremos
poco a poco:
te obligaremos, mar,
te obligaremos, tierra,
a hacer milagros,
porque en nosotros mismos,
en la lucha,
está el pez, está el pan,
está el milagro.⁶²

(Ale to bude teprve tehdy,
až my lidé
si vyřídíme
své otázky,
ty velké,
veliké otázky.
To všechno
si postupně vyřídíme:
donutíme tě, moře,
donutíme tě, země,
dělat zázraky,
protože v nás samých,
v boji,
je ryba, je chléb,
je zázrak.⁶³)

Tato ukázka je z *Ódy na moře*. Zabývá se politickým závazkem, stejně jako mnoho jiných ód, *na oheň, na déšť, na jaro, na podzim* atd., které bychom mohli klasifikovat jako přírodní elementy, politická funkce v nich ale převažuje. Neruda je zastáncem společného vlastnictví bohatství, které člověku země nabízí. Země je pro něj symbolem základního elementu na tomto světě a moře je symbolem plodnosti, dává lidem ryby, které symbolizují život a vznik, stejně jako chléb⁶⁴ Pokud si tyto symboly poskládáme dohromady, vznikne nám *zázrak* – hojnost potravin a svoboda pro všechny. Pro Nerudu jsou všichni lidé stejní a mají stejné právo na to, si užít ryto prostředky, proto napadá všechny vykořisťovatele národa. Vnímá lidi jako bratry a prosazuje solidaritu a rovnost všech národů.

Por eso, pan,
si huyes
de la casa del hombre,
si te ocultan,
te niegan,
si el avaro
te postituye,

(Proto, chlebe,
budeš-li se vyhýbat
lidskému přibytku,
budou-li tě schovávat,
zapírat,
bude-li tě lakomec
prostituoovat,

⁶² Neruda 2002, s. 180 Oda al mar

⁶³ Neruda 1959, s. 134 Óda na moře

⁶⁴ Alonso 1997, s.259

si el rico	bude-li tě bohatec
te acapara,	shrabovat,
si el trigo	nebude-li obilí
no busca surco y tierra,	hledat brázdu a půdu,
pan,	tehdy, chlebe,
no rezaremos,	nebudeme se modlit,
pan,	nebudeme žebrat,
no mendigaremos	chlebe,
lucharemos por ti con otros hombres,	budeme o tebe bojovat
con todos los hambrientos,	spolu s ostatními lidmi,
por todos los ríos y el aire,	se všemi hladovějícími,
iremos a buscarte,	všemi řekami a vzduchem
toda la tierra la repartiremos	tě půjdeme hledat,
para que tú germines. ⁶⁵	celou zemi rozdělíme,
	abys ty klíčil. ⁶⁶)

Chléb je jedním z typických Nerudových symbolů životní síly⁶⁷. Zároveň by chléb jako základní potravina měl být dostupný všem bez rozdílu, pro Nerudu se tak v *Ódě na chléb* stává symbolem, který zapadá do jeho konceptu politicky angažovaných básní. Komunismus se v Nerudových básních vyskytuje velmi často, je většinou pozitivního ladění, pln naděje a víry v boj s vítězným koncem.

4. 1. 3 Amerika

Téma Ameriky je jedním z hlavních témat napříč celou Nerudovou poezií. Byl jí věnován *Veliký zpěv*, v němž se snažil napsat cyklickou báseň, jež by čtenáři poskytla kosmický pohled na svět, což je stejný záměr, který ho vedl k napsání *Elementárních ód*. Toto téma po celý svůj život neopustil. Přestože ale sbírky spojuje stejné téma, jsou velmi rozdílné. Ve *Velikém zpěvu* Neruda poodhaloval samotu, izolovanost a pesimismus, kdežto v *Ódách* převažuje vnitřní pokoj a klid a především solidarita.

⁶⁵ Neruda 2002, s. 202 Oda al pan

⁶⁶ Neruda 1959, s. 140-141 Óda na chléb

⁶⁷ Alonso 1997, s. 243

Pablo Neruda vnímá svou zemi, Chile, prostřednictvím sebe ve vztahu k Americe a světu, především ke Španělsku. Mnoho ze svých ód věnoval tématu Ameriky, například *Óda na Ameriky*, *Óda na Guatemalu*, *Óda na Rio de Janiero* nebo třeba *Óda na Valparaíso*, což je přístavní město, v němž žil a ve kterém dnes jeho dům slouží jako jeho muzeum (podobně jako další dva jeho domy, jeden v Santiagu a druhý na Isla Negra). Nejedná se pouze o ódy spojené s nějakým konkrétním místem, ale také s plodinami, jež chilská příroda lidem dává. Příkladem takovýchto ód jsou *Óda na rajče* a *Óda na vývar z úhoře mořského*, která se krásně přenesla do lidového povědomí a lidé ji používají jako recept, což opět dokazuje, že Neruda opravdu byl básníkem lidu.

V ódách Neruda kritizuje Spojené státy americké, popisuje je jako národ utiskovatelů, násilníků a prospěchářů, který vykořisťuje Jižní Ameriku.

y entonces	(a pak tě
el guerrero	válečník
te guardó en su chaleco	strčil do kapsičky u vesty,
como si fueras sólo	jako bys byla jen
píldora	pilulkou vyrobenou
norteamericana,	v USA,
y viajó por el mundo	cestoval s tebou po světě
dejándote caer	a spustil tě
en Hiroshima.	na Hirošimu.
Despertamos. ⁶⁸	Procitli jsme. ⁶⁹)

Jižní Amerika ale byla podrobena také jinému typu utiskování, španělským kolonizátorům, jež Neruda ve svých ódách také zmiňuje.⁷⁰ Především ale Ameriku a její krásy opěvuje. Do češtiny bohužel bylo přeloženo jen velmi málo z těchto básní, jednou z nich je *Óda na rajče*, v níž se krásně prolíná elementární látka a Nerudova láska k Americe.

⁶⁸ Neruda 2002, s. 80-81 Oda al átomo

⁶⁹ Neruda 1959, s. 101 Óda na atom

⁷⁰ Alonso, s. 141

un sol
fresco,
profundo,
inagotable,
llena las ensaladas
de Chile,
(...)
y sobre
la mesa, en la cintura
del verano,
el tomate,
astro de tierra,
estrella
repetida
y fecunda,
nos muestra
sus circunvoluciones,
sus canales,
la insigne plenitud
y la abundancia
sin hueso,
sin coraza,
sin escamas ni espinas,
nos entrega
el regalo
de su color fogoso
y la totalidad de su frescura.⁷²

(saláty v Chile
jsou plny slunce,
svěžího
hlubokého,
nehasnouceho,
(...)
A na stole,
na pestrém opasku léta,
září
rajče,
pozemská hvězda,
oběžnice,
plodivá hvězda,
obnažuje nám
své zákruty,
řečiště šťav,
svou slavnou plnost
a hojnost
bez pecky,
skořápkky,
bez šupin i trnů,
a dává nám
dar
své ohnivé barvy,
svěžesti vrchovaté.⁷¹)

Rajče se v této ódě stává symbolem úrodnosti chilské země, která pro Nerudu tolik znamenala. Rajče je zde vykresleno jako hmotný objekt, zároveň je mu dodáno nadpozemských přirovnání a metafor, jež se prolínají s důrazem na jeho zemi původu, Chile. Podrobnějšímu rozboru této básně se budeme věnovat o něco později.

⁷¹ Neruda 1959, s. 157-158 Óda na rajče

⁷² Neruda 2002, s. 246-248 Oda al tomate

4. 1. 4 Láska

Podobně jako téma Ameriky je i láska k ženě tématem, které Nerudu provázelo celý jeho básnický život, i to se ale vyvíjelo. V jedné z prvních básnických sbírek *Dvacet sonetů o lásce a jedna píseň ze zoufalství*, je láska pojata jako něco fyzického, kdežto v *Ódách* je láska popisována jako nejnaternější prvek uvnitř života, jehož krása tkví v jeho prostotě. Je to potřebná a užitečná láska ke společenskému boji. V *Nových elementárních ódách* ale najdeme *Ódu na nahou krasavici*, která se, jak název napovídá, sice věnuje fyzické kráse, ale poslední sloka opět potvrdí její náležitost k *Ódám*.

No sólo es luz que cae
sobre el mundo
lo que alarga en tu cuerpo
su nieve sofocada,
sino que se desprende
de ti la claridad como si fueras
encendida por dentro.

Debajo de tu piel vive la luna.⁷³

(Neodrážíš jen světlo,
které dopadá na svět
a po tvém těle rozprostírá
svůj utlumený sníh,
z tebe, má krásko,
vyvěrá záře, jako bys byla
zevnitř zažehnutá.

A pod tvou kůží lun a přebývá.⁷⁴)

Nahou krasavici Neruda nevnímá jen jako hmotný objekt („Neodrážíš jen světlo, které dopadá na svět,“), naopak v ní vidí její vnitřní krásu, která proniká na povrch. Zde je proto také krásně vidět rozdíl mezi *Ódami* a *Dvaceti sonety*.

U většiny ód se setkáváme s tím, že něco nepoetického, jako například rajče, je přirovnáno k něčemu poetickému, nejlépe nadpozemskému, například slunci. V této básni je tomu jinak, ženské tělo je vděčným básnickým objektem, Neruda ho proto k něčemu nadpozemskému, v tomto případě k luně, nepřirovnává, nýbrž mu ji přisuzuje jako vlastnost. Vzniká tak spojení, které je přímější než u většiny ód.

⁷³ Neruda 1955, s. 26 Oda a la bella desnuda

⁷⁴ Neruda 1959, s. 186-187 Óda na nahou krasavici

4. 1. 5 Čas

Čas je v *Ódách* něčím, co nevyhnutelně plyne. Neruda jej přirovnává k řece, která běží a působí erozi, na druhou stranu pány můžeme být pouze přítomnosti, za níž jsme také zodpovědní. Je tu opět vidět jeho zavázanost společnosti, přestože čas rychle plyne, jsme pány přítomnosti, musíme ji budovat a pracovat na ní, abychom změnili náš život, musíme využít každé vteřiny, aby budoucnost nebyla odrazem minulosti. Například v *Ódě na hodinky v noci* si stěžuje na čas, který neúprosně poznamenává věci i lidi, zanechává na nich svou stopu.

El reloj	(Hodinky
siguió cortando el tiempo	bez ustání řezaly čas
con su pequeña sierra.	svou tenkou pilkou.
Como en un bosque	Stejně jako v lese
Caen	padají
fragmentos de madera,	úlomky dřeva,
(...)	(...)
Y así fue aquella noche,	A taková byla ta noc,
sombra y espacio, tierra	stíny a prostoty, země
y tiempo,	a čas,
algo que corre y cae	něco, co plyne a padá
y pasa.	a odtéká.
Y así todas las noches	A tak všechny noci
van por la tierra,	krácejí zemí
no dejan sino un vago	a zůstává po nich
aroma negro,	jen prchává černá vůně,
cae una hoja,	padá list,
una gota	kapka na zemi
en la tierra	utlumí zvuk jeho pádu,
apaga su sonido,	spí les, vody spí,
duerme el bosque, las aguas,	lučiny,
las praderas,	zvony,
las campanas,	oči. ⁷⁵⁾
los ojos. ⁷⁶⁾	

⁷⁵⁾ Neruda 1959, s. 150-152 Óda na hodinky v noci

⁷⁶⁾ Neruda 2002, s. 226-229 Oda al reloj en la noche

Ústřední téma ódy – čas, tedy něco abstraktního a velmi poetického, je přirovnáván k prostým věcem, které nás obklopují, jako například les a voda. Báseň vytváří dojem obrácené ódy, protože ve většině ód je něco obyčejného a nepoetického přirovnáváno k něčemu poetickému. Neruda tak dosahuje obráceného efektu, kdy se něco abstraktního, jako je čas, stává pro člověka hmatatelným. Navíc se do této ódy promítá další téma, a to vznik a zánik věcí, koloběh světa a života.

4. 1. 6 Smrt a geneze

Smrt a život, jako zárodek plodnosti, který nechá vzniknout jiný nový život, jsou v Nerudově díle úzce spjaty. Život jako výchozí bod, zárodek života, je něco, co Neruda často opěvuje. Všechno je zárodkem všeho. Básník je zárodkem života, svobody a lásky. Básník zachovává ryzost a zárodek národa.⁷⁷

Uno siente en los ojos	(Pocítíš v očích
y en los dedos	i v prstech
la presión, la presencia,	tlak, usilovnost,
el trabajo	námahu
de gérmenes y bocas,	zárodků i úst,
de labios y matrices.	rtů i klínů.
El viento lleva ovarios.	Vítr unáší semeníky.
La tierra entierra rosas.	Zem pochovává růže.
El agua brota y busca.	Voda tryská a hledá.
El fuego hierve y canta.	Vře oheň a zpívá.
Todo	Všechno
nace. ⁷⁸	se rodí. ⁷⁹)

Všechny přírodní děje mají svůj přirozený řád a smysl, díky nimž svět funguje. Právě v oněch prostých všedních věcech tkví podstata krásy světa. V tuto chvíli bychom si mohli vzpomenout na kapitolu, kde jsme se věnovali Jorgemu Manriquemu. Pro něj byla témata života a smrti perfektně zapadajícími prvky vesmírného řádu, a přestože si Neruda právě

⁷⁷ Alonso, s. 144

⁷⁸ Neruda 2002, s. 119-120 Oda a la fertilidad de la tierra

⁷⁹ Neruda 1959, s. 115 Óda na plodnost země

tato témata v jeho poezii špatně vykládal, je zajímavé vidět, že nakonec dospěli ke stejnému vnímání světa.

V této básni se nám opět objevují základní přírodní elementy, tentokrát všechny čtyři - voda, vítr, oheň, zem. Vzájemně se doplňují, vítr rozprostírá nové zárodky života po celé zemi, zem pochovává krásy světa, voda tryská nový život a oheň šíří poznání a zároveň spaluje zem svým žářem. Koloběh života je díky těmto čtyřem elementům zachován.

4. 1. 7 Všední věci

Neruda viděl krásu v prostých a přirozených věcech. Podle něj člověk nemusí být stůj, co stůj komplikovaný, protože vše je obyčejné, život, voda, člověk...

Ves tú qué simple soy,	(Tak vidíš, že jsem prostý,
qué simple eres,	jako jsi prostý ty,
no se trata	nejde tu
de nada complicado,	o nic složitého,
yo trabajo contigo,	já pracuji jako ty,
tú vienes y vas	ty žiješ, chodíš sem a tam
de un lado para otro,	z jednoho konce na druhý,
es muy sencillo:	je to velice jednoduché:
eres la vida,	jsi život,
eres tan transparente	jsi průzračný
como el agua,	jako voda,
y así soy yo,	i já jsem takový,
mi obligación es esa:	mou povinností je
ser transparente. ⁸⁰	být průzračný. ⁸¹)

Život a vše, co s ním souvisí, je jednoduchý. A takový by měl být i člověk, průzračný, čistý a prostý, přikládat důležitost obyčejným věcem, jako je rajče nebo cibule.

⁸⁰ Neruda 2002, s. 142 Oda al hombre sencillo

⁸¹ Neruda 1959, s. 123-124 Óda na prostého člověka

4. 1. 7. 1 Óda na rajče

V *Ódě na rajče* nalezneme personifikace založené na vnějších detailech, které zapříčiní zcela nový úhel pohledu. Naprosto všední činnost, krájení rajčete k přípravě salátu, je od základů přetvořena. Neruda uchopil nepodstatnou realitu a přeměnil ji v krásnou a originální scénu. Všední činnosti a charakteristiky jsou najednou hodnotné, smíchání zeleniny se stává svatbou, lití oleje je obřadem a ty nejobyčejnější vůně se stávají parfémy.⁸²

Čtenář musí k této přeměně zaujmout dvojí postoj, na jedné straně si vážít kreativní schopnosti tvůrce poezie, na druhé straně se pousmát nad extrémními změnami, které básník vytvořil. Právě tento dvojí postoj čtenáři dovolí pocítit důležitost odkrývání krásných aspektů a důležitých významů uvnitř všedního prostředí, ale také mu umožňuje vidět, jak těžké je zcela přeměnit naši pragmatickou perspektivu. Pokud bychom totiž chtěli zapomenout, že krájení a jezení rajčete je zcela nepodstatná činnost a snažili se ho přijmout jako něco krásného a vzrušujícího, nemohli bychom to udělat, aniž bychom se ironicky nepousmáli a necítili nutnost se usmívat.⁸³

Debemos, por desgracia,
asesinarlo:
se hunde
el cuchillo
en su pulpa viviente,
es una roja
víscera,
un sol
fresco,
profundo,
inagotable,
llena las ensaladas
de Chile,
se casa alegremente
con la clara cebolla,
y para celebrarlo

(Co naplat, musíme je
zavraždit:
nůž
vnoří se
do jeho chvějné dužiny,
rudých
vnitřností,
saláty v Chile
jsou plny slunce,
svěžího
hlubokého,
nehasnouceho,
rajče se zvesela snoubí
s úbělnou cibulí
a na oslavu té události
se nakape

⁸² Debicki 1976, s. 107

⁸³ Debicki 1976, s. 108

se deja	olej,
Caer	rodný syn
aceite,	olivovníku,
Hijo	na jeho porozevřené
esencial del olivo,	polokoule,
sobre sus hemisferios entreabiertos,	svou vůni
Agrega	přidá pepř,
la pimienta	sůl dodá magnetismu:
su fragancia,	to je veselka
la sal su magnetismo:	dnešního dne,
son las bodas	petržel
del día,	pozvedá
el perejil	korouhve,
Levanta	brambory
banderines,	prudce vrou,
las papas	pečeně
hierven vigorosamente,	buší
el asado	svou vůni
Golpea	na dveře:
con su aroma	je čas!
en la puerta,	do toho! ⁸⁴⁾
es hora!	
vamos! ⁸⁵⁾	

Od začátku básně se rajče proplétá s polednem a se slunečním svitem, později je s ním i porovnáváno a nakonec je jako slunce samotné popsáno. Neruda nás tak krůček po krůčku vede od metaforického přirovnání mezi rajčetem a sluncem, až k symbolické jednotě těchto dvou elementů.⁸⁶⁾

La calle	(Náhle se
se llenó de tomates,	ulice
mediodía,	rajčaty naplnila,
verano,	poledne,
la luz	léto,

⁸⁴⁾ Neruda 1959, s. 157-158 Óda na rajče

⁸⁵⁾ Neruda 2002, s. 246-247 Oda al tomate

⁸⁶⁾ Debicki 1976, s. 108

se parte
en dos
Mitades
de tomate,
Corre
por las calles
el jugo.
En diciembre
se desata
el tomate,
Invade
las cocinas,
entra por los almuerzos,
se sienta
Reposado
en los aparadores,
entre los vasos,
las mantequilleras,
los saleros azules.
Tiene
luz propia,
majestad benigna.
(...)
y sobre
la mesa, en la cintura
del verano,
el tomate,
astro de tierra,
Estrella
Repetida
y fecunda,
nos muestra
sus circunvoluciones,
sus canales,
la insigne plenitud
y la abundancia

světlo
se štěpí
na dvě
poloviny
rajčete,
ulicemi
protéká
šťáva.
Když je čas uzrání,
rajče
se odpoutá,
vpadá
do kuchyní,
s obědy vejde,
pohodlně
se usadí,
na příborníky,
mezi nádobí,
máselničky,
modré slánky.
Má
vlastní světlo,
laskavý majestát.
(...)
A na stole,
na pestrém opasku léta,
září
rajče,
pozemská hvězda,
oběžnice,
plodivá hvězda,
obnažuje nám
své zákruty,
řečiště šťav, svou slavnou plnost
a hojnost
bez pecky,

sin hueso,
sin coraza,
sin escamas ni espinas,
nos entrega
el regalo
de su color fogoso
y la totalidad de su frescura.⁸⁸

skořápky,
bez šupin i trnů,
a dává nám dar
své ohnivé barvy,
svěžesti vrchovaté.⁸⁷⁾

Rajče je v druhé polovině ukázky popsáno jako nebeská koule, která představuje hodnotu a hojnost přírody. Symbolismus tu podtrhává téma hodnoty, jež se nachází v obyčejné věci. Malé rajče, stejně jako velké nebeské těleso, označuje úplnost přírody. Symbolický význam rajčete je rozvíjen po malých částech, zcela zřejmý je až na samém konci básně, proto není pro čtenáře konečný pohled básně konceptuálním a arbitrárním sdělením, nýbrž očividnou kulminací systému konkrétních obrazů.⁸⁹

4. 1. 7. 2 Óda na cibuli

Od samého začátku této básně cibule evokuje harmonii a dokonalost přírody, tohoto významu cibule dosahuje díky svému zevnějšku a také díky tomu, jak na nás působí.

Cebolla,
luminosa redoma,
pétalo a pétalo
se formó tu hermosura,
escamas de cristal te acrecentaron
y en el secreto de la tierra oscura
se redondeó tu vientre de rocío.
(...)
Generosa
Deshaces
tu globo de frescura
en la consumación
ferviente de la olla,

(Cibule,
zářivá baňko štíhlého hrdla,
lupínek po lupínku
se utvářela tvá krása,
křišťálky skelných šupin narůstalas
a v tichém skrytu temné země
se zaobalovalo tvé rosné břicho.
(...)
Štědrá
Rozpouštíš
svou kouli svěžesti
na horkém soustu.
šťavnaté krmě

⁸⁷ Neruda 1959, s. 156-158

⁸⁸ Neruda 2002, s. 246-248

⁸⁹ Debicki 1976, s. 109

(...)
sales del suelo,
eterna, intacta, pura
como semilla de astro,
y al cortarte
el cuchillo en la cocina
sube la única lágrima
sin pena.
Nos hiciste llorar sin afligirnos.⁹⁰

(...)
vyvstáváš z půdy,
věčná, netknutá, čistá,
tak jako hvězdné símě,
a když tě v kuchyni
rozřízne nůž,
pak skane slza jediná
bez žalu.
Rozpláčeš nás, ale nezarmoutíš.⁹¹)

Z cibule se stává metafora, váže se k transcendentním prvkům (hvězda, lidská bytost) a nabývá tak nečekaných hodnot. Především je ale důležité si povšimnout, že tato hodnota vzniká viditelným a konkrétním způsobem, a to na bázi hmotných atributů opravdové cibule. Téma přetvořené krásy, jež pramení z každodenních věcí, není Nerudou prezentována jako pouhá teorie, ale jako výsledek něčeho prožitého.

4. 2 Styl

No se puede vivir toda una vida con un idioma, moviéndolo longitudinalmente, explorándolo, hurgándole el pelo y la barriga, sin que esta intimidad forme parte del organismo. Así me sucedió con la lengua española. La lengua hablada tiene otras dimensiones; la lengua escrita adquiere una dimensión imprevista, El uso del idioma como vestido o como piel en el cuerpo, con sus mangas, sus parches, sus transpiraciones y sus manchas de sangre o sudor, revelan al escritor. Esto es el estilo.⁹²

(Nedá se celý život žít se znalostí jednoho jazyka, hýbat jím podélně, prohlížet ho, přehrabovat se mu ve vlasech, aniž se tato intimnost stala součástí organismu. Tohle se mně stalo se španělským jazykem. Mluvený jazyk má jiné rozměry: psaný jazyk nabývá na předvídané délce. Používání jazyka jako oděvu nebo jako pokožky, se všemi jeho rukávy, záplatami, pocením, skvrnami od krve a potu prozrazuje spisovatele. To je styl.⁹³)

⁹⁰ Neruda 2002, s. 92-94

⁹¹ Neruda 1959, s. 106-107

⁹² Neruda 1980, s. 361

⁹³ Neruda 1976, s. 296

Pro Nerudu bylo začlenění a používání jazyka stylem. Slovní zásoba, jíž v *Ódách* použil, je velmi jednoduchá, záměrem bylo, aby jí porozuměli všichni. Občas se v básních najdou výrazy z americké španělštiny, nejčastěji u názvů zvířat (*chincol, chirigüe*), ale třeba také u slov jako *payador*, tedy básníka-zpěváka, který s ostatními soupeří, či u základních slov jako *papa* (brambora).

Z formálního hlediska byly v *Ódách* použity takřka bez výjimky konkrétní podstatná jména a jednoduchá (syntetická) slovesa, která básním dodávají spontaneitu, jíž abstraktními pojmy a složenými (analytickými) slovesy není možno dosáhnout. Básně oplývají přídavnými jmény, daleko více než slovesy, v atributivních větných spojeních bývají občas slovesa vynechána, přístavek je tak přímo spojen s podmětem.

Farmacia, iglesia	(Lékárno, chráme
de los desesperados,	zoufalých,
con un pequeño	s maličkým
Dios	bohem
en cada píldora. ⁹⁴	v každé pilulce. ⁹⁵)

Při pohledu na verše vidíme, že ne vždy odpovídá každý verš jednomu větnému celku, Neruda velmi často používá takzvané přesahy neboli enjambementy, při nichž syntaktický celkem přesahuje z jednoho verše do druhého a jejich účelem je vytvořit zvláštní rytmus a vyvolat pocit neustálého pohybu.

El incansable	(Ten nezmar,
bailó, movió la hoja. ⁹⁶	zatančil, rozhýbal listy. ⁹⁷)

Tento způsob užití přesahů se odůvodňuje stručností použitého metra. Ne každý verš vyjadřuje intuitivní celek, ale právě tím Neruda dosahuje vzájemného propojení veršů.

⁹⁴ Neruda 1955, s. 72-73 Oda a la farmacia

⁹⁵ Neruda 1959, s. 208 Óda na lékárnu

⁹⁶ Neruda 2002, s. 65 Oda al aire

⁹⁷ Neruda 1959, s. 92 Óda na vzduch

4. 3 Schéma

Není těžké rozpoznat obecné schéma, které se opakuje ve většině ód. Tato struktura by se mohla definovat, v obecných obrysech, v následujícím schématu: afirmativní či oslavná teze, následně negace této teze (jsi nádherné, moře, ale zlé k chudým, tedy jsi krásné, ale nespravedlivé k člověku), a nakonec syntéza, která obě teze sblíží, například slibem, morálním poučením, výzvou, pohrůzkou. Mohli bychom tak básně rozdělit na strofu, antistrofu a épodu. Tím tedy odpovídá pindarické ódě, která se skládá ze strofy (nepravidelné verše, metrika odráží tanec, který se opakuje i v antistrofě), antistrofy s époda, která uzavírá ódu a její struktura a délka nejsou stálé. Tyto tři části básně se nazývají triáda.⁹⁸

Triádu ale nemůžeme považovat za pevnou strukturu, jíž by Neruda podřizoval své ódy. Najdeme strofy, které tomuto modelu neodpovídají, často je jedna strofa tvořena dvěma či více strofami, to stejné se děje i u antistrof. Někdy Neruda ještě přidává úvod, než se vůbec dostane ke strofě, často je ale a součástí samotné strofy, jelikož v ní popisuje daný materiál.⁹⁹

Triáda udává ódě směr, kterým se bude dále ubírat. Na následující ódě, *Ódě na ponožky (Oda a los calcetines)*, zkusíme triádu aplikovat. Óda začíná úvodem, v tomto případě popísem původu ponožek a prvního kontaktu s nimi.

Me trajo Maru Mori	(Maru Mori mi přinesla
un par	pár
de calcetines,	ponožek, jež upletla rukama
que tejió con sus manos	pastýřky,
de pastora,	dvě ponožky hebké
dos calcetines suaves	jak párek zajíců.
como liebres.	Vsunul jsem
En ellos	do nich nohy
metí los pies	jak do
como en	dvou
dos	pouzder

⁹⁸ Alzaraki

⁹⁹ Alzaraki

Estuches	upletených
tejidos	z nití
con hebras del	soumraku
crepúsculo	a z ovčího rouna. ¹⁰⁰⁾
y pellejos de ovejas. ¹⁰¹⁾	

Teze neboli strofa představuje jakési přiblížení k danému předmětu v jeho přirozeném stavu, je to snaha o primární kontakt, prvotní pohled, který tíhne k lyrčnosti. Strofa vychvaluje vlastnosti, které bývají často opomíjeny. Ukazuje krásu daného objektu, jež bývá igonorována, stává se proto jakýmsi intimním popisem věcí, jejichž každodenní používání nám zabraňuje vidět jejich krásu. Proto je strofa vykresluje v pestrých barvách. V *Ódě na ponožky* se prolínají přirovnání k rozličným druhům zvířat, čímž je podtržena různorodost přírody, s reálnými částmi či motivy na ponožkách. Nošení ponožek tak v Nerudově podání dostává nový rozměr.

Violentos calcetines,	(Čarodějné ponožky!
mis pies fueron	Hned byly z mých nohou
dos pescados	dvě vlněné
de lana,	ryby,
dos largos tiburones	dva dlouzí
de azul ultramarino	žraloci,
atravesados	protknutí
por una trenza de oro,	zlatou stužkou,
dos gigantescos mirlos,	dva obrovští kosi,
dos cañones;	dvě dělové hlavně:
mis pies	tak byly
fueron honrados	mé nohy
de este modo	poctěny
por	těmito
estos	nebeskými
celestiales	ponožkami.
calcetines.	Byly
Eran	tak nádherné,
tan hermosos	že se mi napoprvé

¹⁰⁰ Neruda 1959, s. 197 Óda na ponožky

¹⁰¹ Neruda 1955, s. 31 Oda a los calcetines

que por primera vez
mis pies me parecieron
inaceptables,
como dos decrepitos
bomberos, bomberos
indignos
de aquel fuego
bordado,
de aquellos luminosos
calcetines.¹⁰³

mé nohy zdály
jich nedůstojné
jako dva hasiči,
zvetšeli hasiči,
nehodní
tak krásného ohně,
vyšitého
na krásně zářivých
ponožkách.¹⁰²)

Antistrofa je naopak jakousi básníkovou reflexí. Neruda opět zkoumá daný objekt, tentokrát ale bere v potaz i společenské vědomí a řád, kterým se svět řídí. Staví zde proti sobě přírodní vlastnosti určité věci a společenský kontext, jak je objekt vnímán. V mnohých případech ale antistrofa představuje jakýsi opak strofy, ale bez použití společenských či moralizačních implikací, pouze naráží na nežádoucí situaci, která by měla být napravena, na staré zvyky, které by měly být odstraněny. V některých případech pak antistrofa může mít podobu otázky, jejíž odpověď vede k épodě. V naší příkladové ódě Neruda odolává pokušení si ony nadpozemské ponožky, jichž není hoden, schovat a nepoužít je. Nejde zde o žádný společenský kontext, v této ódě jde pouze o jednoduché rozhodnutí, zda si ponožky obléci či ne, které Neruda opět povyšuje na vyšší úroveň.

Sin embargo,
resistí
la tentación aguda
de guardarlos
como los colegiales
preservan
las luciénagas,
como los eruditos
Coleccionan
documentos sagrados,
resistí
el impulso furioso

(Nícměně
odolal jsem
prudkému pokušení
schovat si je
jako si žáčkové
schovávají
světlušky
nebo jako vzdělanci
sbírají
vzácné rukopisy,
odolal jsem
divokému nutkání

¹⁰² Neruda 1959, s. 197-198 Óda na ponožky

¹⁰³ Neruda 1955, s. 31-32 Oda a los calcetines

de ponerlas
en una jaula
de oro
y darles cada
día alpiste
y pulpa de melón rosado.
Como descubridores
que en la selva
entregan el rarísimo
venado verde
al asador
y se lo comen
con remordimiento,
estiré
los pies
y me enfundé
los bellos
calcetines
y
luego los zapatos. ¹⁰⁵

zavřít je
do zlaté
klece
a denně je krmít
ptačím zobem
a růžovou dužinou melounu.
Jak badatelé,
kteří v panenském pralese
nabodnou na rožeň
a upečou
vzácnou a líbeznou
mladou laň
a s výčitkami svědomí
ji snědí,
natáh jsem nohy,
navlekl jsem si
ty překrásné
ponožky
a obul boty. ¹⁰⁴)

Époda má funkci řešení či synteze vzniklého konfliktu mezi strofou a antistrofou, někdy pouze stojí v jejich opozici. V *Ódě na ponožky* ji Neruda nazývá morálním poučením a má funkci syntézy strofy a antistrofy, kdy z obou vezme to nejlepší.

Y es ésta
la moral de mi oda:
dos veces es belleza
la belleza
y lo que es bueno es doblemente
bueno,
cuando se trata de dos calcetines
de lana
en el invierno. ¹⁰⁷

(A toto
je mravní poučení mé ódy:
Dvojnásob krása je krásou
a dobro je dojnásob
dobré,
když jde o dvě vlněné
ponožky
v zimě. ¹⁰⁶)

¹⁰⁴ Neruda 1959, s. 198-199 Óda na ponožky

¹⁰⁵ Neruda 1955, s. 32 Oda a los calcetines

¹⁰⁶ Neruda 1959, s. 199 Óda na ponožky

Aplikace triády není možná na všechny ódy, ale na většinu ano, především se to týká ód, které se věnují nějakému všednímu objektu, jako jsou například v tomto případě ponožky. Triáda ódám udává základní vnitřní řád, čtenář tak může částečně očekávat přibližný směr, kterým se bude óda udávat, tím jakoby opět dostal názvu první sbírky ód *Elementární ódy*. Nepojednávají o převratných tématech a ani nemají převratnou strukturu, přesto jsou mistrovským dílem.

¹⁰⁷Neruda 1955, s. 33 Oda a los calcetines

5. Óda na ódu

Pablo Neruda vyšel z chilské země, aby zpíval světu. Světu, v němž žijí prostí lidé obklopení všedními věcmi a každodenními radostmi i starostmi. Ony všednosti, jež máme tendenci vnímat jako něco obyčejného, Neruda v ódách povznáší na vyšší úroveň, přirovnává je k nadpozemskému a rozšiřuje škálu možností jejich vnímání. Nečiní tak ale přehnaně složitými metaforami či komplikovaným jazykem, naopak, jednoduchost jazyka, metafor a obrazů dělá z ód poezii pro prosté lidi, kterým jsou básně určeny. Na druhou stranu ódy nejsou jednoduchým jazykem degradovány, spíše jako by Nerudův způsob psaní půvab a podstatu ód dokreslil a ještě zvýraznil jejich rysy. Hlavními tématy ód jsou prosté motivy jako moře či vítr, materiální věci jako rajče nebo cibule a pocity jako smutek a radost. Ani jedna z vyjmenovaných věcí není komplikovaná, naopak všechny jsou jednoduché a v této jednoduchosti tkví jejich síla, protože ve své jednoduchosti jsou krásné. Na stejném principu funguje v ódách i jazyk, jeho krása síla tkví v jednoduchosti.

Nejde jen o sílu emoční, ale také o sílu jeho praktického působení. Ódy svou jednoduchostí oslovují velmi široké publikum a jsou schopny ho ovlivnit. Politicky angažované ódy mohou burcovat davy, a ty, co opěvují krásu obyčejných věcí, mohou mnohým otevřít oči. Právě tento druhý efekt je zajímavý především v dnešní době, kdy konzumní společnost je v přímém kontrastu s touto Nerudovou snahou. O to více jsou proto možná vidět lidé, kteří s Nerudou jeho ideály sdílí.

Ódo,
moře plné krás,
prolínáš se
s oceány času,
v kapkách
rozbouřené doby
dopadáš
na hebká víčka
prostých lidí
a zušlecht'uješ je.

6. Resumé

Tato práce „Ódy v poezii Pabla Nerudy“ se, jak již název napovídá, věnuje pozdní tvorbě chilského básníka Pabla Nerudy, přesněji řečeno ódám. Pablo Neruda je jedním z největších chilských básníků. Jeho kouzlo spočívá v tom, že svou poezií oslovuje široké čtenářské spektrum, od odborníků až po prosté lidi. Právě jim, jak Neruda říká, zpívá. Ódy se řadí k jeho pozdní tvorbě, již se nejintenzivněji věnoval po padesátém roce života. V roce 1954 vyšla první sbírka ód *Elementární ódy* a posléze následovalo několik dalších sbírek. Do češtiny byly přeloženy pouze dvě, výše zmíněné *Elementární ódy* a *Nové elementární ódy*, nejedná se ale kompletní sbírky, pouze o poměrně úzký výběr básní. Z důvodu zachování poetických překladů byly v této práci použity ódy pouze z těchto dvou sbírek.

První část práce mapuje Nerudův život a jeho tvorbu. Nejedná se o podrobnou analýzu Nerudova života, ale výběr dvou důležitých momentů, které se podílely na utváření Nerudovy poezie. Prvním momentem je Nerudovo mládí. Tato kapitola se věnuje jeho básnickým počátkům a také výběru pseudonymu, což může být pro českého čtenáře obzvláště zajímavé. Především ale ukazuje vlivy, které na něj v jeho začátcích působily. Druhým momentem je období, kdy ve Španělsku vydával časopis *Zelený kůň* (*Caballo verde*) a významně ovlivnil směřování španělské Generace 27. Pro účely této práce je dané období zajímavé především tím, že již v té době hájil své básnické ideály, které dovedl v ódách k dokonalosti.

Na tvorbu Pabla Nerudy je v této práci nahlíženo z několika úhlů. Je rozdělena dle chronologie a stylu, toto dělení bylo převzato od chilského spisovatele a literárního kritika Raúla Silvy Castra, protože nejvíce vyhovuje účelům této práce a vyčleňuje ódy do samostatné kategorie. Třetím úhlem pohledu jsou vlivy jiných literárních tvůrců řazení dle období, jež na Nerudu více či méně zapůsobily. Některým z nich Neruda dokonce napsal i ódu.

Druhá část práce se věnuje rozboru ód, především jejich tematiky, dále pak jejich stylu a schématu. Výběr témat o ódách mnohé vypovídá, jejich škála je tak pestrá, že je autor řadí dle abecedního pořadí, nikoliv tematického. Mezi nejčastější témata patří poezie, politika, Amerika, láska, čas, smrt a geneze a všední věci. Největší pozornost je v práci věnována všedním věcem, konkrétně *Ódě na rajče a na cibuli*. Tento typ ód je charakteristický tím, že básník opěvuje zcela nepoetický objekt a přirovnává ho k něčemu poetickému, často nadpozemskému, například vesmírným tělesům. Tím dosahuje zcela jiného pohledu na všední věci, vyzdvihuje jejich krásu a půvab, které se jejich každodenním používáním z lidského

vnímání vytratily. Jak ukazuje analýza použitého jazyka a schematické struktury, jejich elementárnost podtrhuje i jednoduchým jazykem a tzv. triádou, tedy vnitřním členěním do tří částí, tím je zpřístupňuje i prostým lidem a dosahuje jejich do nynějšíka přetrvávající popularity.

Resumen

Este trabajo “Odas en la poesía de Pablo Neruda“ (Ódy v poezii Pabla Nerudy) se dedica, como ya el nombre indica, a la obra tardía del poeta chileno Pablo Neruda, mejor dicho, a sus odas. Pablo Neruda es uno de los poetas chilenos más grandes, su magia consiste en el hecho de dirigirse a una gama amplia de lectores, de los expertos hasta la gente sencilla. Justamente a ellos, como dice Neruda, canta. Las odas pertenecen a su obra tardía, a la cual se dedicaba sobre todo después de cumplir 50 años. En el año 1954 se publicó la primera colección de poesías de odas *Odas elementales* seguida por unas cuantas colecciones más. Al checo han sido traducidas solo dos de ellas, las mencionadas *Odas elementales* y las *Nuevas odas elementales*, pero no se trata de dos colecciones completas, solo de una reducida selección. Para conservar las traducciones poéticas han sido en este trabajo utilizadas solo las odas de estas dos colecciones de poesía.

La primera parte del trabajo se dedica a la vida de Neruda y a su obra. No se trata de un análisis detallado de la vida Neruda, sino de dos momentos importantes de su vida que han influido su formación poética. El primer momento es su juventud. Este capítulo se dedica a sus principios poéticos y también a la elección de su seudónimo, lo cual, para un lector checo, puede resultar interesante. Pero, sobre todo, muestra las influencias de sus principios literarios. El segundo momento es la época de la publicación del periódico *Caballo verde* en España y así ha tenido un gran impacto a la tendencia de la Generación del 27 en España. Para la finalidad de este trabajo es interesante, porque en esta época defendía sus ideales poéticos, los cuales trajo a la perfección en las odas.

La obra de Pablo Neruda en este trabajo se aborda desde varios puntos de vista. Está clasificada cronológicamente y estilísticamente; clasificación que ha sido tomada del escritor y crítico literario chileno Raúl Silva Castro, porque es el que más conviene a los propósitos de este trabajo y aparta las odas a una categoría independiente. El tercer punto de

vista se enfoca en las influencias de otros autores literarios que tuvieron impacto a la obra de Neruda y los divide según las épocas literarias. A algunos cantó en sus odas.

La segunda parte de trabajo se concentra en la análisis de las odas, destacando su aspecto temático y luego también el estilo y esquema. La elección de los temas es un punto muy característico para las odas, la gama es tan amplia que el autor las ordena según el alfabeto, no según los temas. Los temas más destacados son la poesía, la política, América, el amor, el tiempo, la muerte y el génesis y las cosas sencillas. La mayor atención en este trabajo se presta a las cosas sencillas, concretamente a la *Oda al tomate* y a *la cebolla*. Este tipo de odas se caracteriza por el canto a un objeto completamente apoético y por la comparación con algo poético, a menudo celeste, como los cuerpos celestes. Así logra una perspectiva de las cosas cotidianas totalmente diferente, destaca su belleza y encanto, que se perdieron de la percepción humana con el uso diario de las cosas. Como muestra el análisis del lenguaje usado y de la estructura escemática, la elementalidad de las cosas se acentúa también con el lenguaje y con la así llamada triada, es decir, con la estructura interna en tres partes, puesto que las hace accesibles a la gente sencilla y logra su, hasta hoy persistente, popularidad.

7. Bibliografie

Primární literatura:

NERUDA, Pablo. *Confieso que he vivido: memorias*. Barcelona: Editorial Seix Barral, 1980. ISBN 84-322-0268-1

NERUDA, Pablo. *Hrozny a vítr*. Přeložil Adolf KROUPA. Praha: Naše vojsko, 1959. Knižovna vojáka (Naše vojsko)

NERUDA, Pablo; CONCHA, Jaime. *Odas elementales*. Madrid: Ediciones Cátedra, 1999, ISBN 84-376-0366-8

NERUDA, Pablo. *Nuevas odas elementales*. Buenos Aires: Editorial Losada, 1955.

NERUDA, Pablo; HERNÁNDEZ, Iván. *Veinte poemas de amor y una canción desesperada*. Bogotá: Barcelona: Editorial Norma, 2002. ISBN 958-04-6911-3

NERUDA, Pablo. *Veliký zpěv*. Přeložil Jan PILAŘ. Praha: Československý spisovatel, 1978. Klub přátel poezie (Československý spisovatel).

NERUDA, Pablo. *Vyznávám se, že jsem žil: paměti*. Přeložil Josef HAJNÝ. Praha: Svoboda, 1976.

Sekundární literatura:

ALONSO, Amado. *Poesía y estilo de Pablo Neruda*. Madrid: Editorial Gredos, 1997. ISBN 84-249-1872-X

ALONSO, Marina; MORA, Rosario; GARCÍA, María José; LUCAS, María José. *Las Odas Elementales de Pablo Neruda*. <http://1url.cz/ntako>, ke dni 4. 3. 2017

ALZARAKI Jaime. *XV. La estructura de la Oda Elemental*. Z knihy: *Nuevas aproximaciones a Pablo Neruda*, Ángel Flores (comp.). <http://1url.cz/2t3Ek>, ke dni 15. 3. 2017

ARRIGOITIA, Luis de. *Las Odas elementales*. Revista Sin Nombre: Homenaje a Pablo Neruda, vol. III, numero 1, 1972

ÁULICO. *Pablo Neruda: Las Residencias y las odas*. Poesía Latinoamericana (1). <http://1url.cz/Ct3qB> ke dni 15. 3. 2017

BELLINI, Giuseppe; *Neruda y sus poetas*. <http://1url.cz/utabE>, ke dni 8. 3. 2017

BUSTOS GARRIDO, Ernesto. *El origen del seudónimo de Pablo Neruda (Segunda Parte)*. Santiago de Chile: Diario El Financiero, 2014; <http://1url.cz/lRgQ> ke dni 22. 2. 2017

DEBICKI, Andrew. *Poetas hispanoamericanos contemporáneos*. Madrid: Editorial Gredos, 1976. ISBN 84-249-0695-0

GAI, José. *Jan, el Neruda desconocido*. Santiago de Chile: Diario Las Últimas Noticias, 3. 3. 1991; <http://1url.cz/EtRg2>, ke dni 22. 2. 2017

- GUIBERT, Rita. *Entrevista con Pablo Neruda*. Siete voces, México: Editorial Novaro, S.A., 1974; <http://1url.cz/6tRgu>, ke dni 22. 2. 2017
- MILLARES, Selena. *Pablo Neruda y la tradición poética: sombra y luz de un diálogo entre siglos*. <http://1url.cz/wtRgV>, ke dni 22. 2. 2017
- NÁRODNÍ knihovna v Chile – databáze knih. <http://1url.cz/TtRgw>; ke dni 22. 2. 2017
- NÁRODNÍ knihovna v Chile - chronologie. <http://1url.cz/3tRgo>; ke dni 22. 2. 2017
- NERUDA, Pablo. *Algunas reflexiones improvisadas sobre mis trabajos*. Revista Mapocho, tomo II, numero 3, 1964. <http://1url.cz/JtakW>, ke dni 4. 3. 2017
- NERUDA, Pablo a Hernán LOYOLA. *Antología poética*. Madrid: Alianza Editorial, 1998. El libro de bolsillo. Sección: Literatura. ISBN 84-206-1956-6.
- REINA, Manuel Francisco. *Pablo Neruda y los poetas españoles*. <http://1url.cz/otRgR>, ke dni 22. 2. 2017
- RENACER, deník. *Los checos prefieren a su propio Neruda*. Santiago de Chile: Diario renacer, 2. 2. 2004; <http://1url.cz/ztRgE>, ke dni 22. 2. 2017
- RODRÍGUEZ MONEGAL, Emir. *El viajero inmóvil*. Buenos Aires: Ed Losada, 1966
- SAINZ DE MEDRANO, Luis, *Pablo Neruda cinco ensayos*, Roma: Bulzoni, 1996. ISBN 88-7119-917-0
- SALVADOR, Milagros. *García Lorca desde la Avenida de Mayo*. <http://1url.cz/ntRg3>, ke dni 22. 2. 2017
- SILVA CASTRO, Raúl. *Pablo Neruda*. Santiago de Chile: Editorial Universitaria, 1964; <http://1url.cz/gtRgD>, ke dni 22. 2. 2017